

Årgång 58 Nr 1 2005 Pris: 40 kr

VI MÄNSKOR

"En annan värld är inte bara möjlig, hon är på väg...
Om jag en vacker dag lyssnar riktigt noga, kan jag höra henne andas"

Arundhati Roy

VI MÄNSKOR

Nummer 1 2005

Redaktionsadress:

Vi Mänskor
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg
Tel/Fax 031-14 40 28
e-post: vimanskor@telia.com

Ansvarig utgivare:

Evy Hagman

Redaktion:

Aase Bang, Erni Friholt
Britt-Marie Olander, Elly Engstedt,
Caroline Runesdotter,
Marie-Louise Carlberg

Omslag:

Omslag till Arundhati Roys senaste bok
”Författare räknar inte röster”.

Skriv till oss!

Vi välkomnar alla bidrag,
men kan tyvärr inte betala
några arvoden.

Nästa nummer: juni 2005

Manusstopp: 15 april 2005

Tryckeri: PR-Offset, Mölndal

Innehåll

- 3 Ledare. Zaida fattas oss
Majlis Fridén
- 4 Engagemang
Therese Strömbäck
- 5 Vad har det blivit av Kvinnodagen?
Maj-Britt Björlund
- 6 Något måste man göra...
Maria Elmgren
- 8 Besvärligt fruntimmer –
Gunnel Malm Bask
- 10 Ett liv i solidaritet
Caroline Runesdotter
- 12 Världskvinnomarschen
Seminarium i Kongo
Kerstin Schultz
- 14 Hundra år av grannsämja
Aase Bang
- 15 Äntligen börjar något hända...
Elly Engstedt
- 16 Vart tog motståndet vägen?
Erik Wijk och Åsa Linderborg
- 20 Dikter
- 22 Recensioner
- 24 Skulle det kunna finnas en fredskonstitution?
Erni och Ola Friholt
- 25 Insamling till Västsaharas kvinnocenter
- 26 Världskvinnomarschen
Erni Friholt
- 27 Att vara en god hustru
I översättning av Aase Bang
- 28 Notiser
- 30 SKV-information
- 32 Kvinnor och Krig - annons om seminarium

Ledare

Majlis Fridén

Zaida fattas oss.

Vi har haft en minnesstund för Zaida också här i Stockholm, men hon är så levande. Jag ser henne sitta vid bordet i vårt stora sammanträdesrum, nyss anländ med tåget från Göteborg. Ju äldre jag blir desto fler förebilder skaffar jag mig. Jag kollar faktiskt hur människor lever sina liv eftersom jag ser på hur jag lever mitt. En nåväl, naturlig process i åldrandet (nytt ord). Zaida representerar för mig det som kvinnor i SKV står för, engagemang även när opinionen är emot oss. Det ständiga slitet med tidning och planeringar – det sista med Världskvinnomarschen. I tysthet också ett stöd både mänskligt och ekonomiskt för människor omkring sig. Zaida var också skojfrisk och spred värme och glädje omkring sig – och hon finns kvar inom oss.

Tack och lov för att Zaida har en efterföljare. Evy, skönt att du fortsätter!

Katastrofen i Asien – det är ofattbart att så många dog. Överväldigande och ogripbart. En stor sorg och medkänsla med de drabbade ledde till det enorma engagemang som så många visade. En önskan att försöka hjälpa till, ta hand om, vara där, vara delaktig. En slumrande förmåga till och längtan efter ett meningsfullt engagemang. Det finns där. Det är inte bara en övergående reaktion mitt i katastrofen. Vi måste få kontakt med dessa engagerade människor!

De är viktiga också i ett av de engagemang SKV är delaktiga i just nu, och som har så centrala frågor. FRED, fredliga lösningar på konflikter och KVINNORS situation, mot våld och fattigdom – det är målen för Världskvinnomarschen.

Vi blir i dessa dagar smärtsamt påmind om hur mycket som finns kvar att göra, när en trettonårig liten tjej blir utsatt för våldtäkt - och att domstolen sänker strafftiden för ett par av dem och de andra går fria.

Jag satte mig och läste återigen om SKV:s historia, som är så oerhört stimulerande och levande. Vad är det som har hänt i dag när lokalgrupperna minskar och vi förlorar tilliten till oss själva och våra så starka budskap? Som medlem i styrelsen i vårt Solidaritetshus i Stockholm har jag intervjuat en stor del av föreningarna i huset, stora som små, om hur de ser på huset och på sin egen verksamhet. Jag mötte samma oro kring ekonomi och medlemstal som i vårt SKV. Vilka klarar sig bäst? Jo, de som med övertygelse om betydelsen av sitt budskap aktivt sprider det; med andra ord gör ordentlig reklam för sin verksamhet. Detta är inget nytt. Det är naturligtvis välkänt för de flesta som hållit på länge med just detta.

I Stockholm håller vi just nu på att söka bidrag hos Forum Syd för att skapa ett äldrecenter i Liberia. Vi ska också söka kontakt med pensionärsföreningarna här hemma.

Avslutningsvis är vi alla medlemmar i Nätverket för Kärnvapennedrustning, som hade en mycket intressant seminariehelg 18-20 februari.

Engagemang

Egentligen är det inte någon nyhet att det finns många unga tjejer som engagerar sig. Problemet är mest att det sällan skrivs om dem. En av dessa flickor är Karin Melbin, en ung tjej från Örnsköldsvik som under sina 18 år hunnit lägga ner mycket tid på olika frågor. Så här berättar hon själv om sitt engagemang.

”Jag är 18 år, går sista året på estetiska linjen Bild och Form. Sitter i elevrådet, är medlem i UNF (ungdomens nykterhetsförbund), Ung Vänster, Tjejjouren och Djurens Rätt. Har kanske lite för lätt att engagera mig i allt jag tycker är bra och intressant. Som det är nu har det resulterat i att jag nästan inte gör nånting – känns det som i alla fall. Det blir liksom bara lite grann av allting och inget som jag kan lägga ner någon stor energi på, det är lite tråkigt.

Det finns så mycket som jag tycker är bra (och dåligt) och saker man vill ändra på och det blir lätt så att jag vill göra allt.

Uppvuxen med att nån bryr sig

Både mamma och pappa höll på med olika frågor när dom var yngre: Vietnamkriget, Palestina med mera. Och pappa är också nu väldigt engagerad i nykterhetsrörelsen och vänsterpartiet. Jag antar att jag är uppvuxen med att man faktiskt bryr sig, inte så att jag har blivit påtvingad det utan det har kommit sig naturligt.

Just nu har jag hållit på med en insamling för flodvågens offer i Sri Lanka. IOGT-NTO har tillsammans med IOGT i Norge biståndsverksamhet där sedan 30 år tillbaka och håller nu på med att hjälpa alla som har drabbats. Annars är det inte så mycket, håller på att lämna över lite åt andra här hemma eftersom jag nog inte blir kvar här i stan så länge till. Men även om jag inte gör så mycket just nu hoppas och tror jag att jag påverkar en del ändå. Jag brukar tänka att om det är något som jag tycker är dåligt så måste jag först och främst själv leva upp till mina åsikter.

Eftersom jag tycker att alkohol- och tobaksindustrin är vidrig så varken dricker eller röker jag, eftersom jag tycker att det är hemskt hur Israel behandlar Palestina så köper jag inga produkter därifrån och eftersom jag tycker att det är fruktansvärt hur djur behandlas och utnyttjas så har jag valt att vara vegan.

Inga Coca-cola eller Mc Donalds

Det är för att jag tänker så som jag alltid försöker handla krav och rättvisemärkt, aldrig köper coca-cola-produkter eller äter på mc Donalds. Många tycker nog att det verkar jobbigt att hålla på som jag gör, men för mig är det inga problem, jag har ju själv valt att leva så här. Det enda jag är rädd för är att andra ska tro att jag tycker dom är dåliga för att dom inte lever precis som jag gör, men så tycker jag inte. Jag skulle förstås gärna vilja att dom också engagerade sig, för jag tror det skulle bli en bättre värld om vi var många som jobbade för det, men det måste vara deras eget val.

Jag antar att jag helt enkelt försöker visa att man kan leva på ett annat sätt. Ibland märker jag att det funkade också och det är jätteroligt. Som en gång när jag var på hälsokostaffären. Jag stod i kön och skulle köpa choklad (vegansk, ekologisk och rättvisemärkt såklart). Framför mig stod en kvinna som också skulle köpa choklad men visste inte riktigt vad hon skulle ta för någon. Så då tipsade jag henne om den jag tänkte köpa och förklarade vad rättvisemärkt var och så. Hon tyckte det lät jättebra och köpte den.”

Text: Therese Strömbäck

Bild: Mattias Hamberg

Vad har det blivit av kvinnodagen?

Det var först när jag var i 40-årsåldern på 1970-talet som jag på allvar kom i kontakt med den internationella kvinnodagen. I dag frågar jag mig vart alla radikala kvinnor som fanns i min närhet vid den tiden, har tagit vägen. Ja, inte finns de här i Mjölby där jag bor och det känns så tomt.

Trots att jag är en radikal och medveten kvinna så har engagemanget för kvinnodagen avtagit och det beror inte bara på att jag har blivit äldre. Det finns en annan förklaring också.

Det skulle kännas konstigt och ensamt att gå i ett demonstrationståg alldeles för sig själv. I mitt parti (s) talas det inte särskilt mycket om kvinnodagen nu för tiden. De som håller ställningarna är de i partiet som engagerat sig i freds rörelsen och där finns också våra invandrarkvinnor.

När jag tänker tillbaka på det radikala 70-talet så känns det varmt inombords. Det årtionde då jag själv blev medveten och då det plötsligt var självklart att man firade den internationella kvinnodagen. Vad vi planerade, gjorde plakat och övade in slagord! Vi var på marsch med besked och själv hängde jag med och insöp allt vad mina nya och medvetna kvinnliga vänner talade om. De som redan var väckta. Vad det stärkte mig i mitt fackliga slit!

Kvinnogrupper

Det är en tid som jag är glad över att ha upplevt och jag blir glad när jag tänker på alla kvinnorna från den tiden. Den tid då jag själv blev medveten om den internationella kvinnodagen. Där fanns Lola, Elly, Agneta, Eva, Lena och alla andra i Motala/Vadstena kvinnogrupp. En grupp som hade Grupp 8 som förebild.

Ja, sedan kom SKV-kvinnorna stormande in i mitt liv. Kvinnor som vi från Östergötland träffade på Åsa folkhögskolas kvinnokurs 1976. Det blev kontakt med en gång och lite av en förlängning av det radikala 70-talet. Där fanns de jordnära, radikala och kloka kvinnorna som gav så mycket av sin erfarenhet. Så fick den internationella kvinnodagen nytt liv för mig.

Kvinnoparti

”Vi behöver en internationell socialistisk dag för kvinnodagen”, sa Clara Zetkin redan 1910 vid den internationella socialistiska kvinnokongressen i Köpenhamn. Tänk, det är 95 år sedan! Och redan året därpå, 1911, demonstrerade tyska kvinnor på den första kvinnodagen.

Ja, sedan vet de medvetna kvinnorna hur det har blivit. I dag kämpar vi för att bilda ett kvinnoparti med Gudrun Schyman i spetsen. Kampen går vidare även om det går långsamt och jag som pensionär mest ser på TV hur man i olika länder firar den internationella kvinnodagen.

Är det jag som förändrats, blivit för gammal eller är det andra omständigheter som gör det? Vem vet?

Men ett vet jag. Nog skulle det vara kul att fira kvinnodagen med de härliga och kämpande kvinnorna i Göteborg!

Maj-Britt Björlund

NÅGOT MÅSTE MAN GÖRA...

jag stickar en docka när jag är glad och sen stickar jag en till när jag blir lessen

*Demonstrationståget är ett par meter långt och de underbara stickade dockorna med sina banderoller omkring tio centimeter höga. De är alla olika personligheter. Installationen väckte berättigad uppmärksamhet vid fredsseminariet på Orust, som vi berättade om i förra Vi Mänskor. Många har velat veta mer om konstnären, så vi bad **Maria Elmgren** berätta om sig själv. Här följer hennes historia.*

Jag föddes i Nederländerna, några månader efter andra världskrigets början. Jag var femte barnet i det som skulle bli en fjortonbarns familj. Kriget och de vuxnas rädsla som följde med det, blev så småningom till ett trauma som jag bar på väldigt länge. Av någon anledning visade man efter kriget filmer om de öppnade koncentrationslägren för unga barn, jag tror jag var nio år. Hiroshima och Nagasaki blev verklighet och jag bestämde mig väldigt tidigt för att aldrig sätta barn till världen.

När jag i vuxen ålder kom till Sverige och för första gången såg huset där jag fortfarande bor, utbrast jag: "Bra, det finns en källare, här kan man gömma sig om det behövs". Svenskarna tittade lite oförstående på mig.

Men det fanns motvikt, Gandhis ickevåldskamp, *Ban the Bomb*-demonstrationerna i Europa tog fart. Jag började tro att människorna skulle utveckla sig och skapa ett vettigare förhållningssätt gentemot varandra.

Som 15-åring lämnade jag hemmet och började arbeta i ett hospits i Amsterdam. Jag skulle jobba i köket, men det dröjde inte länge förrän jag fick hjälpa till med att tvätta dem som hade avlidit. Människorna kom ju dit för att dö. På fritiden hjälpte jag Frälsningsarmén i slummen. Jag var inte troende själv men uppskattade det arbete de gjorde bland de mest utsatta.

Efter några år av olika arbeten inom vården i Holland flyttade jag till England för att arbeta på ett barnhem i vackra Sussex. Jag var knappt 19 år. På barnhemmet bodde föräldralösa och skilsmässobarn, många med mammor från alla kolonier. Det var en härlig blandning. Jag tyckte att jag gjorde nytta där och hade stannat för "alltid" om inte min vän och arbetsledare hade sagt: Nej, Maria, du är för ung. Res, se dig om lite, kom tillbaka sen om du vill. Hon hade själv rest i Skandinavien och rådde mig att åka dit: Åk till Norge, åk till Finland men inte till Sverige, för de är så materialistiska!

Satte fart mot Norden på cykel

Jag följde rådet efter att jag passat på att vandra några månader i England och Skottland. Via Holland och en orolig mor satte jag fart mot Norden, på cykel som det anstår sig en holländare. Det var i början av december, ingen lämplig årstid, och det blev en besvärlig cykeltur. Hade jag inte slagit vad med min äldste bror som sa att jag aldrig skulle klara det, så hade jag nog vänt!

Jag kom till Norge och jobbade där i sju månader; på vandrarhem, hotell, planterade skog och bar ut tidningar i Oslo. Då dog min vän och mentor i England, helt oväntad. Jag åkte dit för att försöka förstå, hon var endast 35 år. Det var en stor sorg, jag tappade orienteringen ett tag och under den perioden träffade jag min första man som var svensk.

Så jag hamnade i Sverige under det positiva 60-talet och tyckte mycket om samhället. Inga stora klasskillnader märktes, arbetarna var inte så rädda för att öppna munnen och kräva sin rätt. Jag fick jobb och lärde mig språket ganska hjälpligt. Det jag inte tyckte om var att Sverige hade vapentillverkning och till och med exporterade! Men stämningen då var sådan att jag ansåg det vare en tidsfråga innan dessa dumheter skulle upphöra. Mycket tveksam blev jag över facket som kollektivanslöt folk till ett politiskt parti.

Jag ville inte gå med på sådana villkor och fick då min första erfarenhet av facklig översittarmentalitet. Så småningom hittade jag freds-rörelsen. Vi demonstrerade, hängde upp affischer och plockade bort krigsleksaker ur butikshyllorna. Vi sådde vete på skjutfält, gick på ickevåldsträning och demonstrerade mot Saab i Lidköping.

Men krigen fortsatte och i de friare samtalen på jobbet blev jag ofta tillsagd att jag var naiv, en blåögd idealist. Jag hade en dålig skolutbildning då, kanske visste jag för lite?

Min far var pråmskeppare och under mina första skolår var vi på så många olika

ställen att man tappade räkningen. Vi barn skickades iväg för att leta upp en skola när pråmen skulle lastas eller lossas, det tog några dagar på den tiden.

Vi hade med oss en liten bok *För skeppare och zigenarbarn*, i den antecknades var och hur länge vi hade suttit i en viss skolbänk. Men ofta hamnade vi på grund av platsbrist i fel klass. Det blev lite virrig. Så jag bestämde mig för att rätta till mina kunskapsluckor. På 70-talet i Sverige kunde man få dispens för att läsa till och med på universitetet utan behörighet. Jag anmälde mig till en av de första kurserna i freds- och konfliktforskning. Jag träffade många som visste allt, men inte hade ändrat sitt eget beteende till ett mera solidariskt. Så jag lärde mig att kunskap inte nödvändigtvis förändrar världen.

Själv blev jag i alla fall vegetarian för att maten skulle räcka till alla, men för övrigt förblev jag nog lika naiv. Eftersom jag ibland är ganska radikal avstod jag helt från kött och fisk – så klart det är bättre om många minskar sin konsumtion.

År 1965 hade min dåvarande man och jag bosatt oss på landet i ett sommarhus, vi tillhörde den tidens gröna vågare. När vi skilde oss stannade jag kvar, odlade mina morötter och skötte mina bin. Ibland hade jag inneboende, ibland var jag helt ensam.

På sommaren var det alltid mycket folk, de flesta av mina syskon hittade hit och senare deras barn med kompisar. Så träffade jag Tore, som jag har varit lyckligt gift med i 23 år.

Ja, men dockorna då? När kriget i Jugoslavien bröt ut var freds-rörelsen förlamad, hur kunde detta ske i Europa? Hade vi inte lärt oss något alls? Jag längtade efter en oskuldsfullare värld och det var då jag började sticka små dockor.

Någon uppmuntrade mig att sälja dem på en julmarknad. Rydals museum i Mark bad de lokala hantverkarna göra något på ett mångkulturellt tema i samband med Riksutställningars "Gud har 99 namn". Jag stickade figurer som representerade de olika religionerna. Senare kompletterade jag dem och nu är det en miniaturställning som jag kallar *Med många namn åkallas han i bönerna* (Gandhi) och på temat "Den gyllene solidaritetsregeln".

Även på jobbet ställde jag ut dockorna, för första gången med demonstrationsplakat så som "Olika löner, söndra och härska" eller "Månadslön 10.000, kan du leva på det?" och dylikt. Det var fortfarande högt i tak, man kunde uttrycka olika åsikter.

Men längre fram på nittio-talet var det inte så populärt om man frågade vd:n hur han som flerbarnspappa kunde köpa aktier i Celsius. Eller försökte få facket att inse att PPM-systemet skulle bli arbetarnas egen piska.

Arbeta övertid utan lön

Folk blev rädda, började arbeta övertid utan lön. Först in, sist ut gällde inte längre, kära gamla kollegor blev sparkade och fick i några fall sina liv ödelagda. Jag följde en kollega in i rättssalen där fackets representant stod på företagets linje.

Själv klarade jag att vara kvar ett tag, men det var jobbigt med ständiga omorganisationer, jag hade fem arbetsledare på nio månader. Min hälsa blev sämre, jag råkade ut för viss mobbning och inte många vågade stödja Maria (jag var nu äldst på företaget). Efter 31 år lämnade jag företaget Scandinavian Seaways, ganska knäckt.

Någon annat arbete blev det aldrig, snart är jag ålderspensionär. Jag har en preliminär förtidspension på grund av att man ägnar långa utredningar åt min lilla person. Kanske har jag rätt till någon arbetslivsförsäkring från Holland, England eller Norge och dessa pengar vill Sverige gärna ha.

Så är det. Jag stickar en docka när jag är glad och sen stickar jag en till när jag är lessen. På så sätt blir det ganska många och de har glatt vuxna och barn. Nu lever min 82-åriga make och jag ett lugnt och stilla liv på landet, odlar våra grönsaker och samlar ved till spisen. Vi har ingen TV eller dator och just nu efter orkanen har vi ingen telefon heller. Men vi har bra kollektivtrafik för att vara på landet och en bil att ta till vid behov.

Mina små dockutställningar lånas kostnadsfritt ut till skolbibliotek och andra lämpliga platser. Olika teman, men också figurer ur barnböcker av Astrid Lindgren, Tove Jansson och Elsa Beskow. Jag vet att dockorna drar blicken till sig och på så sätt förmedlar tankar och ideer. Och som "frivillig kulturarbetare" känner jag att jag gör lite nytta!

Besvärligt fruntimmer

...men barnens beskyddare

*Kulturföreningen Fogelstad inbjöd till ett spännande möte. Journalisten Lena Näslund skulle berätta om sin bok Uppdrag barn på Katrineholms bibliotek. Boken handlar om **Göta Rosén**, en i sin tid en mycket kontroversiell generaldirektör för socialstyrelsen. Göta fyllde 100 år i oktober, men hon skulle själv närvara vid mötet!*

Och där sitter Göta Rosén i egen hög person, och bredvid, hennes väninna sedan många år, tidigare socialministern Gert-rud Sigurdson. Snacka om prominenta gäster! Vilket även Margareta Broon påpekar i sitt välkomnande. Och hon fortsätter med att "idag talar vi nog bara om Sveaverken här i Katrineholm, de som skall ge oss nittio nya jobb, men gamla katrineholmare minns säkert Götaverken, alltså det som Socialstyrelsen kallades på Götas tid där".

Så tar Lena Näslund över och vi får mer fakta att bita i. Som när Göta var 19 år och stod högst upp i hopptornet vid Djulösjön och blev iknuffad av en pojke som skulle imponera. Hon slår ryggen i vatt-net och hamnar på lasarettet.

För ung, men fick dispens

Och kanske var det där som hennes yrkesbana stakades ut, för hon läste allt som gick att läsa och såg en annons om en kurs på Kvinnliga Medborgarskolan på Fogelstad. Hon var för ung för att gå där, men fick dispens och kom in på den första kursen.

Det visar sig att tre kvinnor kom att påverka henne, nämligen Clara Käck, fosterhemsinspektriss från Norrköping, Elin Wägner, författare och fredskämpe, samt Moa Martinson, författaren som också blev en god vän.

Som lite kuriosa får vi veta att de gärna träffades på caféer och diskuterade karlar och kvinnofrågor, bland annat gick de på "chauf-försfik" där de delade på en chaus-förskaffe.

Prins Wilhelm lär ha uppvaktat Moa och Göta fick agera förklade, men det blev visst aldrig mer än diskussioner och prat.

På 1930-talet började Göta som barnavårdsombud. Och visst måste det vara svårt för dagens unga att förstå hur det var på den tiden, innan välfärden, med alla besök hos ensamma mödrar. Allt var inte bättre förr, hur gärna vi än vill tro det. Göta var 26 år när hon skulle tam-pas med ovilliga kommungubbar, och att inspektera barnhem gav henne en livslång misstro mot pri-vata ägare som bara vill tjäna pengar. Det sämsta huset i kom-munerna var barnhemmet, det mest osunda och dåliga.

I slutet av 30-talet började de första sociala reformerna komma och inspektriserna fick lite positiva arbetsuppgifter också.

Alla vet väl att ensamma möd-rar var föraktade på den tiden, en kvinna med en "oäkting" på hal-sen var inte välsedd.

Men värst hade de utvecklingsstörda flic-korna det. De blev med barn gång på gång och ingen brydde sig. Frå-gan är om nutida de-battörer vet om den grymma verkligheten.

Göta var där, och hon kan än idag inte svara på frå-gan vad som var grymmast: Att ta ifrån en kvinna sitt barn eller att, genom sterilisering, hindra henne att föda. När Lena säger detta är det knäpptyst i salen och det är nog fler än jag som känner en isande kyla utefter ryggen.

När Göta 1938 blev "fröken ordförande" i Örebro barnavårds-nämnd var hennes mål: Inga barn på institutioner. Och ofta när hon skulle avgöra om ett fosterhem var lämpligt, så tänkte hon på en när-stående flicka; skulle hon fått det bra där?

På 1940-talet blev hon så ge-neraldirektör på Socialstyrelsen, men kallades till en början inte chef utan "fröken" och sedermera bara Göta. Det Göta blev mest känd för var nog hennes engagemang i som-markoloniutredningen, som resul-terade i att hon stängde de värsta, eftersom hon ansåg att barn skulle ha det bra mycket bättre utan löss och aga. I övrigt åkte hon runt i bil och "la sig i", nattade fulla tolvåringar och blev bundis med raggardbrudarna. Hon anser fortfa-rande att inget är nyttigare för en byråkrat än att vara på fältet för "där kan man göra något".

"Göta stred för barnagens upphörande trettio år innan det skrevs in i lagen"

"Mjöl-nare Lundberg var en bra och engagerad barnhemsägare"

"Hade stryk hjälp så skulle ungdomsvårdsskolorna varit befolkade med änglar"

Ja, hon var ju där hon. Att ta strid mot barnagen på institutionerna var en viktig del i det hela, och hon stred för det i tio år innan skolagen upphörde och trettio år innan det skrevs lagar i frågan.

Göta Rosén är av den bestämda uppfattningen att kroppsstraff inte är en uppfostringsmetod. Hade stryk hjälpt ungdomar på glid skulle ungdomsvårdsskolorna varit befolkade med änglar!

Så tar frågestunden vid och Göta själv berättar om en bok hon läste härom veckan om Allmänna Barnhuset. "Herregud, viskar en kvinna bredvid mig, hur kan hon komma ihåg allt, jag som inte minns vad jag läste igår ens".

Jo, säger Göta, Barnhuset har funnits sedan 1600-talet uppe i Stockholm, och där lämnades barn in för att föräldrarna inte skulle ha besvär med dem.

Var rädd för Göta

Och Gertrud Sigurdsen fyller i att när hon kom i kontakt med Göta första gången var hon livrädd, så mycket hade hon hört om denna kunniga och bestämda kvinna.

Men, säger Gertrud, vi blev de bästa vänner och har tillhört både ett rotmosgäng och ett där vi åt paltbröd och fläsk.

Faktum är att både Göta och Gertrud har stor del i att Allmänna Barnhusets verksamhet än idag är framgångsrik.

Idag utbildas folk som har med barn att göra på Sättra Bruk och Gertrud minns att efter förstklassiga föredragshållare blev det Janssons frestelse och brännvin. Göta med flera kunde så många snapsvisor att hon blev alldeles häpen.

På en fråga om barnhem i mina trakter visar det sig att en mjöl-nare Lundberg öppnade ett i Nävertorp. Göta hade inte inspekterat det, det var före hennes tid. Men mjöl-naren lär ha varit en engagerad och bra barnhemsägare. En åhörare berättar att hon lekt med barnhemsbarnen.

Barnen kallades för dårar

Göta berättar om ungdomsvårdsskolorna, där ungdomarna alltid fick veta att de var "dårar" när något hände. Och att hon kämpade för deras rätt att inte bli "släppta" när de gick ut, utan att de kunde komma åter om det inte fungerade ute i samhället.

En annan åhörare minns att det där var väldigt bra och att hon lärt sig mycket av Götas initiativ.

Margareta Broon avslutar det hela med att berätta om hur Kulturföreningen firat Göta Roséns 100-årsdag och nu vill de ge henne ett hedersmedlemskap i föreningen. Fast, säger Margareta, hedern är nog större för oss än för dig, Göta, men vi kunde inte komma på något bättre.

Så är det slut och jag går, som flera andra, fram för att få tala lite med denna fascinerande kvinna. Jag har själv varit på barnhem och tänker fråga om hon vet något om just det stället. Näe...Orhem? säger hon fundersamt, är det ett nytt barnhem? Nej, jag var där 1953, svarar jag. Ja, då var det nog efter min tid, säger Göta; du vet jag slutade ju för femtio år sedan!

Just det, jag hissnar nog till lite och hon ser hur jag ser ut för hon ler och fortsätter: Men nu skall du få höra en rolig historia. Hon hade besökt ett barnhem som Fräls-

ningsarmén stod för och det verkade bra, så efter besiktningen säger föreståndaren att det här var ju trevligt.

Men, fortsätter han, förra veckan hade vi besök av Göta Rosén och hon var då **väldigt** besvärlig. När Göta påpekar att hon är Göta Rosén, så försöker de gemensamt komma på vem den andra kunde vara, men lyckades inte.

När jag går därifrån skrattar jag gott och lyssnar lite till kringpratet om någon avlägsen släkting som fick en "oäkting" i början av förra seklet och vilken skam det var. Någon undrade hur det var att vara stark kvinna på Götas tid och en annan berättar att någons pappa läst om starten av Kvinnliga Medborgarskolan och mamman hade utropat, Åh, vilka kvinnor! vilka kvinnor!

Läser i lexikon

Själv inser jag ännu en gång min bristande kunskap i stenografi, för föredragshållaren var rapp och snabb och jag hann inte med hälften av vad som sades, tyvärr. Men jag går hem och slår upp Göta Rosén i Bonniers lexikon från 1999.

Tror ni det stod något? Om Gertrud Sigurdsen då? Nänä. Men massor om forntida hjältar, kungar och nobelpristagare (manliga), men ingenting om modiga kvinnor som förändrat livet för kvinnor, barn och ungdomar. Man inser ju verkligen vad som fortfarande, i vår tid, är så kallat viktigt.

*Text: Gunnel Malm Bask
Bilderna är tagen från omslaget av Lena Näslunds bok
"Uppdrag barn"*

Ett liv i solidaritet

Greta är en av de äldsta medlemmarna i SKV i Göteborg, dessutom är hon en av dem som varit med längst, ända sedan SKV bildades.

Att boka en tid för intervju med en 90-årig dam, är väl inget problem, trodde jag. Men Greta Segerson har välfyllda veckor. Varken dagar eller kvällar var lediga och till slut fick jag leta upp henne på ett möte i en av alla föreningar där hon är aktiv.

När jag kom dit hade hon just blivit utsedd till revisor. Förtroendeuppdrag har hon i de flesta föreningar där hon är med.

- Att städa och laga mat är det värsta jag vet, däremot tycker jag om att träffa folk, säger Greta urskuldande, när jag suckar över att det är så svårt att hitta en ledig tid att träffa henne på.

- Jag har haft sån tur i livet. Min man älskade att laga mat och den lyckligaste dagen i mitt liv var när vi båda var nyblivna pensionärer och han deklarerade att "från och med nu är köket mitt". De fick många härliga år tillsammans innan Bengt gick bort för tolv år sedan.

Det skulle vara rent och fint

Hela sitt liv har hon bott i Masthugget. Där hon växte upp var städningen viktig. Fönstren skulle putsas på utsidan varje vecka, så att det syntes att det var en familj som höll rent. Insidan var däremot inte lika viktig.

Tur var väl det, för hos Gretas familj fanns mycket annat att göra. Det var i en omgivning av engagerade och politiskt intresserade människor som Greta växte upp. Båda föräldrarna var engagerade människor och hem kom ofta middagsgäster. Fadern var bland annat kassör för kommunistiska sjömansklubben och dit kom medlemmar för "revidering", bidrag ur kassan och blev kvar på middag.

På söndagarna gick hon i socialdemokratiska vänsterpartiets barnverksamhet, barnillet, som var en motvikt till den kyrkliga söndagsskolan. Så småningom döptes detta om till pionjärverksamhet. Med sina blå blusar kunde de påminna om scouterna, men istället för scouternas militäriska hälsning hade pionjärerna en utsträckt hand där varje finger represente-

rade en världsdel. Och i orden att "vara redo" låg för pionjärerna en solidaritet med hela världens folk. Och så hade pionjärerna förstas en röd halsduk till den blå blusen.

Som pionjär samlade man in pengar, och berättade om barn ute i världen. Mycket av arbetet gick ut på att knacka dörr, dela ut flygblad och sälja arbetarbarnens tidning. Sjöng och spelade gjorde de också på mötena, och spelade sketcher. Radio kom ju först 1924 och TV inte förrän i slutet av 50-talet, så konkurrensen var inte så stor.

19 år gammal for Greta till Moskva för att studera. Där blev hon kvar i två år och lärde sig bland annat ryska. Hon träffade människor från hela världen och var också med om att bygga Moskvas metro.

Många arbetade extra på lördagar för att göra en insats för det gemensamma. Metron var ett sådant projekt och Greta var med och byggde en metrostation tillsammans med andra skandinaver.

Stödde kampen mot Franco

När hon återvände till Sverige i mitten av trettioalet hade världsläget ändrats drastiskt. General Franco i Spanien hade gjort uppror mot den valda regeringen och Greta engagerade sig i insamlingsarbetet för att stödja kampen mot Franco och den framväxande fascismen.

Det var så hon träffade sin man, Bengt. Han var en av de svenskar som reste ner som frivillig för att försvara spanska republiken. Greta reste runt, höll föredrag och samlade in pengar till Spanienhjälpen och Bengt reste runt och berättade om kampen mot fascismen i Spanien. Så träffades de och blev ett par.

Andra världskriget var en tid då hela familjen var engagerad i att hjälpa flyktingar. Greta var med i samma grupp som Ingrid Segerstedt Wiberg och tillsammans tog de hand om politiska flyktingar från Tyskland. Det var socialdemokrater, kommunister, judar, många var kvinnor.

Efter andra världskriget 1947 reste Greta till Jugoslavien. Där samlades frivilliga från hela världen för att hjälpa till i återuppbyggnadsarbetet och bygga upp järnvägen. Greta var med och byggde järnvägen till Sarajevo. Många var från Skandinavien, bland annat deltog den svenska författaren Stig Claesson, Slas:

- Vi arbetade som rallare och jag körde skottkärra. Det var ett hårt arbete och det var svårt med mat och annat, men vi hade inställningen att vi ville hjälpa till.

De bodde primitivt i baracker med våningssängar och arbetet var hårt, men det var en härlig tid. Judar, kristna, araber, européer, nordamerikaner, det var en salig blandning av folk som arbetade, åt och sov tillsammans. På kvällarna kunde man i denna blandning av språk och nationer samlas till allsång. Som lön för mödan efter ett par månaders slit fick alla tillbringa en tid i Dubrovnik innan äventyret var slut.

Greta och hennes mamma var med

Efter andra världskriget bildades SKV och Greta och hennes mamma var med från det att SKV bildades. Det var många socialdemokrater och kommunister bland de första medlemmarna, men också kvinnor med andra politiska sympatier. Första ordföranden var liberal, minns Greta. Möten, föredrag och demonstrationer var aktiviteter som SKV hade och 8 mars genomfördes årliga demonstrationer. Det var inte som nu, när det förekommer sång och dans. Det var allvarigare demonstrationer då.

Greta tänker inte så mycket på sin ålder, trots att det finns andra som påpekar att hon borde göra det. Hon stämmer inte in på den gängse föreställningen om hur en 90-åring bör leva. Själva nittioårsdagen firade hon med att åka och hälsa på vänner i Tyskland. Men om hon trodde att hon skulle slippa firandet, så hade hon tänkt fel. Där möttes hon istället av storstilat firande med alla tyska vänner. Och nu, åter i Göteborg har hon ett nytt år med många aktiviteter framför sig.

Text och bild: Caroline Runesdotter

Världskvinnomarschen (WMW)

på Seminarium i Demokratiska Republiken (DR) Kongo

WMWs arbetsgrupp för Fred och Demilitarisering samlades till ett arbetsseminarium i Goma i DR Kongo 26 – 30 september 2004.

*Bild: Kerstin Schultz
Arbetsgrupp i Goma*

Syftet med seminariet var att vi skulle dela våra skilda erfarenheter av fredsarbete och hur militarisering och väpnade konflikter påverkar kvinnors liv. Vi skulle också försöka oss på en gemensam analys av fredsbegreppet samt planera internationella kampanjer om fred och demilitarisering.

Deltagarna i seminariet kom från Canada (2 deltagare från WMWs sekretariat), Schweiz, Israel, Sudan, Serbien, Filippinerna, Burma, Uganda, El Salvador, Burundi, Rwanda, DR Kongo och så jag från Sverige.

Vi möttes en varm kväll i Kigali, Rwanda där de Rwandesiska kvinnorna från COCAFEM - en paraplyorganisation för kvinnoorganisationer från området kring Stora Sjöområdet i Afrika - tog hand om oss. Vi startade med att tala om våra förväntningar men också om våra farhågor då seminariet skulle äga rum i Goma i den östra och oroliga delen av Kongo. Vi fattade ett enhälligt beslut om att ändra seminariets innehåll från Fred och Militarisering till Fred och Demilitarisering.

De millioner kullarnas land

På söndagsmorgonen körde vi i två minibussar de cirka 25 milen genom Rwanda till DR Kongo. Vi fick under färden en god bild av livet i Rwanda. Det är ett mycket vackert land, som med fog kallas "de millioner kullarnas land". Det är väldigt bördigt och alla kullar är uppodlade i prydliga "rutor" och vägarna kantas av bananträd och eukalyptusträd med sin speciella doft.

Merparten av befolkningen är sysselsatta inom jordbruket där man använder traditionella metoder, det finns överhuvudtaget inga maskiner. Människorna är fattiga och slår skörden fel blir hungern svår.

Överlaste kvinnor och män

Längs vägarna myllrar det av människor, kvinnorna ofta med ett barn sovandes på ryggen och ett stort bylte på huvudet. Männens cyklar, överlastade även de.

Kvinnorna har inte rätt till eget ägande eller kontroll över sin inkomst. Många är änkor efter folk-mordet 1994 men har inte rätt att äga den mark de brukar eller den bostad de bor i.

Vid gränsen till Kongo möttes vi av de kongolesiska kvinnorna i COCAFEM. Vi skulle till Goma och ankomsten dit blev en chock. Hela staden var täckt av stelnad lavaström.

År 2002 drabbades Goma av ett vulkanutbrott som ödelade två tredjedelar av en av krig redan utar-

mad stad. Det var chockerande att se eftersom jag inte hört talas om det tidigare. Tänk om det hänt i Europa, nog hade vi sett det i medierna och startat insamlingar och hjälpaktioner. Men i Goma har man fått klara sig bäst man kunnat. På många ställen har man byggt upp nya små hus samt skjutit för kommersen. Men ett gigantiskt återuppbyggnadsarbete kvarstår.

Vårt seminarium öppnades av guvernören i Goma. Hans medverkan var viktig för oss, eftersom han ansvarade för vår säkerhet. På grund av oroligheterna i området rådde utgångsförbud på kvällarna och vi skulle inte gärna lämna hotellet ensamma på dagen heller.

Vi var nu ganska många deltagare eftersom värdorganisationen COCAFEM och alla ingående organisationer skickat flera representanter. Från värdlandet DR Kongo kom också varje dag ett antal observatörer.

Vi började seminariet med en presentationsrunda där varje deltagare berättade om sitt fredsar-

bete. Det var inspirerande att höra om alla kvinnors engagemang och aktiviteter under hårda villkor världen över, och känna vilken kraft det ligger i ickevåldsmetoderna.

Vi diskuterade fredsbegreppet. Finns det ett feministiskt perspektiv och vad menar vi med fred? Utgångspunkten var ett citat av B Brock-Utne *"Med fred menar vi frånvaron av våld i varje givet samhälle, både fysiskt och mentalt, direkt eller indirekt..."*.

Vi bildade så småningom en arbetsgrupp som enades om ett fredsbegrepp vi alla kunde ställa oss bakom.

Ett feministiskt perspektiv

Större delen av seminarietiden använde vi till att dela våra erfarenheter. Var och en gjorde en analys av situationen i det egna landet, av pågående konflikter och av kvinnornas situation och redogjorde för kvinnoorganisationernas strategier.

Det var gripande redogörelser men mycket klara analyser. För mig blev det uppenbart att det finns ett feministiskt perspektiv. Förmågan att se sitt eget folk både som offer och förövre, att utöva självkritik.

Jag har varit på många konferenser och seminarier där man analyserat konflikterna på Balkan eller mellan Israel – Palestina, men aldrig tidigare har jag hört en så klar och förståelig analys av dessa konflikter. För mig var det en mycket stark upplevelse. Det sam-ma gällde den pågående konflikten i Sudan, som Maha gav oss en helt annan bild av än den vi får via media.

Vi fick också ta del av situationen i Burma, Filippinerna, El Salvador och Uganda. Och i Burundi, Rwanda och DR Kongo. Vi fick höra om fruktansvärda upplevelser och om pågående våldshandlingar.

Det gemensamma är kvinnornas utsatthet i väpnade konflikter och det ökade sexualiserade våld-

det mot flickor och kvinnor. Speciellt i DR Kongo är rebellernas övergrepp ofattbart grymma. Amnesty International nämnde nyligen i en rapport att man räknar med att cirka 40 000 kvinnor våldtagits i DR Kongo.

Det positiva var ändå kvinnornas fredssträvanden och utarbetade strategier för att hjälpa varandra. Man söker upp varandra, delger varandra sin situation, och om de möjligheter som finns för att förändra. Man startar micro-

"Vi träffade de ökända rebellerna"

finansprojekt och organiserar sig i större grupper, för att därigenom få stör-re makt. Genom att sam-arbeta protesterar man mot männens krig. I de länder där man har låg kvinnorepresentation i beslutande organ, arbetar man mycket medvetet med lobbyverksamhet och rådgivning åt politiker och skaffar sig på så sätt makt och inflytande.

Ökad militarisering ökar våldet mot kvinnor

Vi diskuterade militariseringens negativa inverkan på samhället. Våldet ökar och speciellt det sexualiserade, grymma våldet mot kvinnor. Om världens starkaste armé (USA:s) inte kan skydda civilbefolkningen i till exempel Irak, då kan ökad militarisering inte ge oss säkerhet någonsans.

Den sista natten i Kongo var vi några i en arbetsgrupp som utarbetade ett förslag till en resolution som bland annat säger;

"Vi konstaterar att fysisk och

psykisk misshandel och sexuell våld mot kvinnor äger rum överallt i världen. Vi menar att grunden till våldet mot kvinnor beror på det djupt rotade patriarkala systemet där kvinnor blir marginaliserade och deras behov och rättigheter förnekas på grund av deras kön.

Solidaritet med kvinnorna

Militariseringen i världen ökar på grund av "kriget mot terrorism" och den ökade militariseringen får enorma negativa följder för kvinnorna: våldtäkt, tortyr, kidnappning, trafficking, prostitution, lemlästning och mord. Vi fördömer all form av våld, som kvinnor är utsatta för i konfliktområden, under ockupationer, i militära zoner eller i sitt dagliga liv.

Vi ställer oss solidariska med kvinnor i hela världen som är isolerade och ensamma i konfliktområden och i militära zoner.

Vi uppmanar FN:s generalsekreterare Kofi Annan att vidtaga åtgärder för att FN:s Resolution 1325 -som förstärker kvinnors medverkan på beslutsnivåer i all konflikthantering - genomförs i alla medlemsländer. Vi uppmanar det internationella samfundet att stödja oss i kampen mot det sexuella våldet och att vidtaga åtgärder för att förhindra detsamma".

Vi diskuterade, samtalade, skapade nätverk. Vi hann också med att dansa till underbar afrikansk musik. I bussarna gjorde vi några utflykter i och kring Goma. Vi träffade då på några av de ökända rebellerna beväpnade till tanderna.

Så kom guvernören med sina livvakter tillbaka och avslutade vårt seminarium. Han refererade till sin roll som far när han lovade oss kvinnor att göra sitt yttersta för att få till stånd en varaktig fred i området. Det blev en värdig avslutning på ett givande seminarium.

*Kerstin Schultz, socionom /
fred och konfliktforskare*

1905 – 2005

Hundra år av grannsämja

Min morfar berättade ofta om den hetsiga stämningen som rådde i Norge 1905. Kampviljan hos morfar och hans kamrater var stor, och de beredde sig att gå ut i kriget. Ett enat folk ville ha sin självständighet och ingen trodde att Sverige frivilligt ville vika sig.

Bild: Frimurarlogen på torget i Karlstad

Norge hade varit ett "lydrike" under Danmark i 400 år, från Kalmarunionen 1380 till Napoleons fall 1814. Då skulle Danmark straffas för att ha hållit på Napoleon, och norrmännen trodde att de äntligen skulle bli självständiga.

En Riksförsamling in kallades som skrev en norsk grundlag, under tecknat på Eidsvold den 17 maj 1814. Grundlagen var Europas mest moderna, och församlingen som skrev under var förvånansvärt demokratisk: ämbetsmän, präster, bönder och sjömän från alla delar av landet (bortsett från Nord-Norge, de hann inte fram i tid). Riksförsamlingen valde också en kung, den danske ståthållaren Christian Fredrik.

Men Carl Johan Bernadotte hade lagt om den svenska utrikespolitiken. Han gav upp kravet på Finland, men med stöd från Storbritannien och Ryssland fick han Norge som kompensation. Norge fick efter hårda förhandlingar behålla sin grundlag och sitt Storting, men fick finna sig i att Carl Johan blev kung över båda länderna.

Grundlagen firas

Stortinget stod ofta i stark opposition till Carl Johan, och även folket demonstrerade mot honom, bland annat genom att från 1830-talet fira 17 maj (från 1870 firas dagen med "barnetåg").

Det kommer att skrivas och talas mycket om unionsupplösningen i år, så jag går inte närmare in på de olika turerna, om krigshot och fredssträvar. Jag vill bara säga att Norge mot slutet av 1800-talet faktiskt inte var den fattiga kusinen från landet. Norge hade de stora diktarna, Björnsterne Björnson och Henrik Ibsen, de kända kompositörerna, Edvard Grieg och Johan Svendsen, de stora hjältarna, Fridtjof Nansen och Roald Amundsen, en av världens största handelsflottor, en växande kemisk industri och sist men inte minst en stark självmedvetenhet och enighet

kring kravet om självständighet. Vid folkomröstningen i augusti 1905 var det bara 184 personer som röstade för att stanna kvar i unionen.

Här i Karlstad, min hemstad sedan drygt 20 år tillbaka, var stämningen orolig 1905. Det mobi-

liserades på bägge sidor av gränsen. Förhandlingarna, som ägde rum i den pampiga Frimurarlogen, stannade upp gång efter gång. På båda sidor fanns det hetsporrar som ville ta till vapen. "Krig är vår enda möjlighet att rycka upp vår försoffade nation ur sin nationella dekadens", enligt den svenske justitieministern.

Krigshets

Ryktesspridningen var livlig och underblåstes av Nya Wermlands-Tidningen, då som nu med hemvist på yttersta högerkanten. En närmast hysterisk krigspropaganda och rasande utfall mot stadens andra tidning, den radikala Karlstads-Tidningen. Dess liberala redaktör Mauritz Hellberg pläderade för en fredlig lösning på konflikten och ett självständigt Norge.

Han räknades på vissa håll som landsförrädare, men han hade stöd för sina åsikter från bland andra Selma Lagerlöf och Ellen Key. Och i juni, då det norska stortinget förklarade att Oscar II inte längre godkändes som norsk kung och att unionen därför i realiteten var upplöst, demonstrerade 1500 arbetare i Karlstad för fred och försoning.

Det som möjliggjorde att de slutgiltiga förhandlingarna avklarades såpass snabbt (31 augusti-23 september), var faktisk den väl utbyggda järnvägstrafiken mellan huvudstäderna. Det gick både dagtåg och nattåg, så det gick snabbt att resa hem och konsultera de respektive regeringarna. Lagom till 100-års jubileet har nu SJ och NSB passat på och lägga ner tåget mellan Stockholm och Oslo.

Aase Bang

ÄNTLIGEN börjar något hända...

Män på olika platser i Sverige börjar engagera sig för att stödja slagna och kränkta kvinnor och barn. Engagemanget växer och fler nätverk bildas.

Text: Elly Engstedt.

Bild: Anders Eklund

Gösta Blohm

Det började uppe i Piteå. Där fick en man nog av våldet mot kvinnor och skrev en insändare i lokaltidningen. Han fick en enorm respons och det började så småningom bildas nätverk.

Många karlar hade fått nog, visade det sig. Och nu ville man inte stå och knyta näven i fickan längre utan nu ville man uttrycka vreden i ord. Man ville organisera sig och bland annat stötta kvinnojourerna på orten.

Sen kom det hemska i Motala. Fyra män, som förgripit sig på en trettonårig flicka fick sina straff sänkta i hovrätten. Det ansågs inte vara våldtäkt. Flickan hade varit full och hon hade druckit av egen fri vilja. Hon hade alltså själv försatt sig i "vanmakt", den term som lagen använder.

Insamling

En Motalakille, Roger Samuelsson, reagerade mot den orättvisa domen. Han samlade ihop några femhundralappar och åkte till pappan. Det blev en grundplåt till rättegångskostnader i Högsta Domstolen. Samuelsson ville visa att det fanns folk som stödde familjen och tyckte det hela var för djävligt helt enkelt.

Dessa femhundralappar har vuxit till en betydligt större summa, och är nu över 850.000 kronor. Till och med från Sydney i Australien har det kommit pengar.

"När vi startade insamlingen hade vi väl en vision av att det kunde bli en femtilapp här och en femtilapp där" säger Samuelsson i Motala Tidning.

Sedan tog en annan Motalabo, Gösta Blohm, till orda. Gösta Blohm är egen företagare i 50-årsåldern. Han startade ett upprop och en namninsamling.

"Nu får det vara nog" säger han i en intervju i Motala Tidning. Jag kontaktar honom för jag vill veta vad det var som fick honom att agera.

"Mina döttrar hade sett på TV att Göta Hovrätt hade frikänt två stycken och mildrat straffen för de andra två. De var arga och upprörda och det blev jag också. Jag trodde inte det var sant. Nu får det fan i mig vara nog, tänkte jag och kände att jag ville göra något aktivt."

Stor respons

Motala är en förhållandevis liten stad med cirka 45.000 invånare.

"Gensvaret blev över all förväntan och många har kontaktat mig och vill göra något mot kvinnovåldet. Min vision av det här är att det ska vara brett och långsiktigt och lokalt förankrat.

Engagemanget ska komma underifrån och vara oberoende av politisk färg. Hur det kommer att se ut i framtiden vet jag inte. Men om vi är många som gör små bra saker så blir det något bra till slut.

Förmodligen kommer vi att anordna en möte framöver för att diskutera hur vi ska gå vidare".

Också Motalapolitikerna har agerat. Vid kommunfullmäktiges sammanträde i slutet av januari uppmanade den socialdemokratiske ordförande ledamöterna att skriva på Blohms upprop och också stödja fonden som bildats. Många ledamöter skrev på och också pengar samlades in.

Varvsarbetare agerar

Även på andra håll i landet har män reagerat. Ett hundratal arbetare på Najadvarvet i Bohuslän har gjort ett upprop mot kvinnovåldet. De har också samlat in pengar och skickat till Kvinnojourerna i Stenungsund. I Vänersborg har det bildats ett nätverk för kvinnofrid som ska samarbeta med polisen. Nätverket tänker erbjuda sina tjänster när polisen har gripit någon som är misstänkt för kränkning av kvinnofrid.

Vänsterpartiet i Östergötland har tagit initiativ till bildande av olika manliga nätverk inom länet. Jag frågar Torbjörn Björlund, som är ombudsman inom partiet, varför nätverk har börjar poppa upp just nu. Våld mot kvinnor är ju ingen ny företeelse.

"Jag tror att Piteåinitiativet har haft stark påverkan. Det har visat att män inte bara tycker utan också agerar," säger Torbjörn Björlund. Han säger också att han inte undersökt om de manliga nätverken har fått kommunalt stöd. Risken finns att kommunerna i så fall börjar diskutera neddragningar för kvinnojourerna.

"Vi vill absolut inte medverka till något sådant, tvärtom har vi pratat om att arbeta kommunpolitiskt för att öka stödet till kvinnojourer och kvinnohus."

Mäns våld mot kvinnor har en lång, lång historia. Längre har kvinnojourerna arbetat och kämpat i den frågan – visserligen väl ansedda men ack! så dåligt belönade. Nästan alltid har det varit en kamp mot kommunala neddragningar! Mäns bidrag och engagemang i frågan har äntligen börjat synas. Bättre sent än aldrig heter det! Välkommen att delta i kampen för ett samhälle där också kvinnor och barn får skydd.

Vart tog motståndet vägen?

*Åsa Linderborg och Erik Wijk om Irak-kriget och Sverige:
en hycklande regering och en opinion som försvann*

I början av november 2004, efter tre veckors bombningar, tog sig tiotusen amerikanska marin-kårssoldater och ett par tusen irakiska soldater in i Falluja för att dess invånare haft fräckheten att hysa motståndskämpar. En stad av Malmös storlek totalförstördes. Hur många tusen civila som dödade är omöjligt att säga då reportrar inte släpps in och större delen av staden ännu är för farlig för räddningspersonal.

Besvärande många överlevande beskriver napalm och andra förbjudna kemiska vapen. Rebellerna eftersöks i rum för rum, hus efter hus, enligt principen skjut först fråga sen. En tredjedel av husen är raserade, vatten, avlopp och elektricitet måste byggas upp från grunden. I Los Angeles Times uttalar sig en 21-årig marin-kårssoldat: "Det är ju lite synd att vi förstörde allting, men nu har vi i alla fall gett dem chansen till en ny start."

Förstörelsen av Falluja bil-bomber över hela Irak, kidnappningar och avrättningar, terror och motterror – det är lätt att bli uppgiven inför det dödliga kaoset i Irak. Och det är lätt att känna miss-tröstan inför omvärldens påtagliga likgiltighet. Vi är själva inga undantag. Visst var vi med på gatorna den 15 februari 2003, som en del av världshistoriens största samordnade antikrigsdemonstration.

Det var ett storslaget försök att hejda det kommande kriget och kanske hindrade det verkligen FN:s säkerhetsråds och vissa regeringars krigsmedverkan. Men när kriget väl bröt ut drog vi oss paradoxalt nog tillbaka. Trots att ockupationsmaktens repression kostat mer än

100 000 civila irakier livet enbart i våldsdåd och trots att mer uthålliga aktivister fortsatt protestera i ur och skur, måste vi inse att vi deltagit i vad som även kom att bli historiens största demonstrations-återtåg.

Hur kunde det breda engagemanget dö så snabbt?

Nätverksandan och internets spridningseffekt mobiliserade en enorm mängd människor över hela klotet, men tillfälliga åsiktsyttringar är inte detsamma som varaktigt engagemang.

Dessutom uppmärksammade medierna enbart krigets goda sidor, som att det reguljära kriget blev kortvarigt och att Saddam Hussein avsattes och så småningom infångades. När sedan motståndet mot ockupationsmakten egendomligt nog bara ökade har medierna betonat att det består av terrorister och religiösa extremister.

Alltför få svenska skribenter har intresserat sig för kriget och knappast någon har granskat det svenska ansvaret, men vi ska göra ett försök.

Den 20 november presenterade den ansedda brittiska medicintidskriften The Lancet en undersökning som visar att omkring 98 000 civila irakier dött av ockupanternas våld (främst av bomber och helikopterbeskjutning). Dessa chockerande fakta gjordes inte särskilt synliga i svenska medier.

På UD känner de tjänstemän vi talat med inte ens till Lancets rapport och utrikesminister Laila Freivalds har inte kommenterat den.

Göran Persson har uppvisat sitt normala dubbelspel med opinions-känslig retorik å den ena sidan och stormaktsanpassad praktik å den

andra. När krigsförberedelserna pågick för fullt men antikrigsrörelsen ännu inte vuxit sig stor, kunde han säga att "om inte Irak följer FN:s krav kommer Sverige att stödja militära insatser för att undanröja hotet". Han kunde rent av se positiva aspekter:

"Ett kort intensivt krig som anses framgångsrikt påverkar konjunkturen lika positivt som efter Kuwaitkriget". När USA:s utrikesminister Colin Powell 25 februari 2003 lade fram förmenta bevis för Iraks massförstörelsepotential sade Persson att där fanns "en tyngd som vi inte tidigare sett", att Powell höll ett "starkt tal" som var "imponerande på många vis".

Samtidigt insåg socialdemokratin att de hamnat ur fas med opinionen, liksom med de franska och tyska regeringarna. Efter att helt ha uteblivit från massdemonstrationerna den 15 februari deklarerade partiledningen en månad senare att arbetet mot kriget "är den helt överskuggande uppgiften just nu" och uppmanade sina medlemmar att demonstrera. I mars 2003 sade Persson att USA kommer att isoleras och FN skadas om USA attackerar Irak mot säkerhetsrådets vilja. Såväl Persson som dåvarande utrikesministern Anna Lindh hävdade att Sverige skulle ha röstat emot USA:s och Storbritanniens resolutionsförslag om väpnat angrepp.

Kritiken mot regeringen har handlat om denna opportuna omsvängning men vi menar att det inte är huvudproblemet. Strängt taget har ingen omsvängning skett eftersom regeringen först bejakade väpnat angrepp mot Irak och senare relativt hårt kritiserade det, men

båda gångerna villkorade med FN:s godkännande. Regeringens hyckleri består i stället i att den trots hård principiell kritik mot kriget inte agerat därefter. Sverige har inte framfört några formella protester eller gjort diplomatiska markeringar. När Irakkriget diskuteras i FN tiger Sverige.

"Till skillnad från USA kan Sverige inte se annat än att ett militärt angrepp på Irak utan stöd av beslut i säkerhetsrådet strider mot folkrätten. För detta ska USA och dess allierade kritiseras", dundrade Persson i riksdagen i samband med krigsutbrottet. Orden var hårda: anfallskrig är det grövsta brott folkrätten känner.

Men USA:s Sverigeambasadör, Charles A Heimbold, har en annan bild. I en intervju i Dagens Industri (22 mars) säger han: "Faktum är att jag har varit i kontakt med statsministern och vad jag hört är inte det som du refererar till. Vad jag hört är att statsministern är mycket angelägen om att inte anklaga USA för att bryta mot folkrätten" vår bild är att Sverige och svenskarna stödjer våra handlingar i Irak." Uttalandet har inte kommenterats i svensk press.

Sedan det reguljära kriget övergått i ockupationens lågintensiva, men minst lika dödliga, krig finns det inte längre några förkastningar i den svenska regeringens flathet. Det existerar ingen kritik mot själva ockupationen. När Persson för första gången på tre år besökte Vita huset i april 2004 var det inte för att kritisera krigsförbrytaren George W Bush. I stället inskräppte Persson för allmänheten att Bush är en trevlig, intelligent och underskattad politiker.

Även Laila Freivalds tycks vara oberörd, vilket framgick av en diskussion i riksdagen i november om Falluja. Förstörelsen var känd, liksom de stora civila förlusterna, och världen hade just chockats av bilder på hur en amerikansk marinkårssoldat avrättade en obeväpnad irakier inne i en av Fallujas moskéer.

Men Freivalds sade sig förut-sätta att den väpnade aktionen "genomförs så att civila liv sparas med iakttagande av den humanitära rätten och respekt för de mänskliga rättigheterna".

Enligt Freivalds och regeringen pågår det inte längre någon ockupation av Irak: "För att ett territorium ska anses vara ockuperat krävs att det kontrolleras av en fientlig styrka - något som i detta fall motsägs av inbjudan från Iraks interimregering.

Ockupationen kan med andra ord i rättslig mening sägas ha upphört, trots att de utländska styrkorna är kvar i landet." En mer naken uppvisning i stormaktskryperi är svår att föreställa sig, åtminstone sedan moskvatrogna kommunister försvarade Sovjets innmarsch i Afghanistan med argumentet att de inbjudits av Moskas marionettregering i Kabul.

Sverige sanktioner anfalls-kriget och ockupationen även genom utnämningen av en ambassadör i Irak, Karin Roxman. Hon ivrar för svenskt näringsliv i Irak och säger att "ockupationen är slut", men jobbar från Jordanien, av säkerhetsskäl. Ett av regeringens motiv är just att man har industriella intressen att bevaka. USA har under senare år seglat upp som den största enskilda marknaden

för svensk vapenexport med kontrakt på mångmiljardbelopp.

Sveriges försvar har dessutom lånat ut avancerade radarsystem till britternas krigföring i Irak. Det officiella skälet till fortsatt export till de nu krigförande länderna är att Sveriges FN-trupper i utlandet i sin tur skulle vara vansinnigt beroende av material från dessa länder.

Den svenska regeringens hållning har bidragit till att Irak-frågan är en ickefråga i samhällsdebatten. Dels genom att först kanalisera missnöjet i en kritisk retorik mot invasionen, dels genom att i praktiken inte göra någonting åt saken - utan senare tvärtom stödja ockupationen.

Vi behöver knappast påpeka att den borgerliga oppositionen varit än mer okritisk till USA:s angrepp. I riksdagen råder ett alltför brett samförstånd om stormakters rätt och de förebyggande krigens väl-signelser enligt Bushdoktrinen.

Den svenska freds rörelsen har också ett ansvar. Svenska Freds- och skiljedomsföreningen deltog inte i massdemonstrationerna 2003 eftersom man under föregående manifestationer retat sig på förekomsten av kopplingar till Palestinafrågan liksom på en och annan oanmäld talare. När vi ringer Svenska Freds för att fråga dem om deras hållning i Irak-frågan möts vi av en lätt aggressiv nervositet. Vi kopplas runt till folk som säger sig inte veta vad de har för hållning eller som inte vill uttala sig och som absolut inte vill bli citerade.

Under senare år har Svenska Freds anammat en mer EU- och Natovänlig syn. Ekonomiskt gör sig organisationen alltmer bero-

ende av UD. "Vi har alltid varit bra på att söka pengar", säger de när vi talar med dem, men de har inte sökt några bidrag från UD för något Irak-projekt - möjligheterna bedömer de som alltför små. Men om det kan de ingenting veta eftersom de inte har försökt. Lika kärva är Kristna Freds, som inte heller riktigt vet vad de har för Irak-linje och som absolut inte vill bli intervjuade om sitt förhållande till UD.

Vi har i Sverige en fredsrörelse som förvandlats från folklig proteströrelse till en maktens rådgivare med stort beroende av regeringens medel. Även för dem är Irak en ickefråga.

Antikrigsrörelsen äger också ett ansvar. Från att ha organiserat hundratusen demonstranter består Nätverk mot krig i dag av en handfull tappra 68:or som undrar vart alla människor tog vägen.

Huvudförklaringen är kanske det fullbordade faktumets defaitism. En annan faktor är det allmänna Saddamhatet som gör rörelsen känslig även för absurda påståenden om att de som motsätter sig ockupationen önskar tyranniet tillbaka. Bristen på samarbetspartners i Irak är ett annat problem - det finns ännu ingen enad motståndskraft att stödja eller någon politiskt korrekt kraft att identifiera sig med.

Av de 60 organisationer som på pappret utgör Nätverk mot krig är det ingen som har Irak som huvudfråga. Däremot har många pressat in sina egna hjärtefrågor, så som latinamerikansk befrielsekamp. Den som inte vill köpa ett helt paket med antiimperialistiska krav utan bara vill arbeta med Irak har därmed inte haft någonstans att vända sig.

Dessutom har nätverket haft bekymmer med Irakiska kommunistpartiet (IKP), som är splittrat mellan ockupationsfientliga gräsrotter och en ledning som tycks föredra ett Irak som protektorat framför ett Irak där rester av baathpartiet kan kräva inflytande. Vänsterpartiets relativt hårda kritik mot regering och ockupation tycks även det ha dämpats av banden till IKP, liksom av inflytandet från - numera - USA-vänliga irakiska kurder.

Irakfrågans stora dilemma är att inte ens vår mest upplysta vänster har radikalare krav än Bush. Exempelvis kräver Lars Ohly att amerikanarna måste lämna Irak - men att tidpunkten måste väljas med omsorg. Det är exakt vad de amerikanska presidenten anser.

I Sverige härskar med andra ord ett outtalat men tungt samförstånd, från höger till vänster, om att USA måste fortsätta sin ockupation för annars väntar anarki och inbördeskrig. Inte undra på att vi och tiotusentals andra demonstranter har passiviserats.

Även om vi kunnat konstatera att regeringen och organisationerna äger ett stort ansvar, har den enskilda människan alltid det största. Vi kan inte längre - inte efter Falluja - sitta håglösa och bara slött ta del av nyhetsflödena. Vi måste försöka stå emot galenskapen. Vi är övertygade om att det finns saker vi kan göra.

Oavsett om man var för eller emot USA:s angreppskrig, råder det i Sverige ett allmänt samförstånd om att USA måste stanna kvar i Irak, annars förvandlas landet till ett inferno av kaos och inbördeskrig. Denna uppfattning -

som även är Vita husets - hyser såväl regeringen som den borgerliga oppositionen, vänsterpartiet och fredsrörelsen.

Ingen tycks tänka tanken att ockupationen enbart ökar risken för inbördeskrig. I ett fritt Irak skulle det finnas ett realpolitiskt incitament för de stora befolkningsgrupperna att i första hand kompromissa med varandra.

Däremot riskerar det av USA orkestrerade valet - med dess orättvisa och orealistiska förutsättningar - att bidra till söndringen på det viset att shiagrupper och kurder ser möjligheten att erövra makt med stöd av utländska trupper. Och även om valet formellt skulle gå helt rätt till - vilket det inte kommer att göra antingen för att "olydiga provinser" inte får tillstånd att rösta eller inte kan på grund av alla bomber och granater - kommer valet att sakna någon större betydelse i praktiken. I Sydvietnam genomfördes det val 1967 och 1971. Detta hindrade på intet sätt antikrigsrörelsen i väst från att växa och radikaliseras; valen ägde ju rum under ockupation. Därmed var det uppenbart för alla att det inte var Sydvietnams folkvalda representanter som hade makten i landet utan USA.

En liknande bedömning är giltig för dagens Irak. Trots detta måste man naturligtvis respektera dem som taktiskt ser valet som en möjlighet att på något slags demokratisk väg kasta ut USA, på samma sätt som man måste förstå dem som ställer sig utanför valet.

Men samtidigt ska man inte underskatta risken för inbördeskrig. Historien uppvisar många

exempel på att inbördeskrig brutit ut efter att en ockupationsmakt har tvingats dra sig tillbaka, som till exempel i Indien

1947-48 eller Afghanistan 1989. Men ingen uppfattar dessa tragedier som argument för att Storbritannien och Sovjet borde ha stannat kvar. Historien visar också att ockupationsmakter ofta medvetet har uppmuntrat splittringen enligt en söndra och härskas-strategi. Det är precis det USA gör i dag, när de aktivt försöker etnifiera landet. Sprickan mellan shia och sunni i Irak är något som utländska makter exploaterat allt - sedan ottomanerna på 1500-talet. Den läks inte av fortsatt ockupation.

Och kanske överdriver media motsättningarna; det finns många rapporter som betonar en all-muslimsk enighet som överskrider etniska och religiösa tillhörigheter. Ett exempel är Iraks Patriotiska allians som försöker bilda en enhetsfront vars program grundar sig på fullständiga demokratiska rättigheter och som distanserar sig mot kidnappningar och mord på civila utlänningar.

Oförmågan att se eller erkänna relevansen för annars självklara historiska och principiella paralleller bottnar även i islamofobin. Antipatin mot islam finns i varierande grad på alla nivåer i det svenska samhället, från höger till vänster.

Vi västerlänningar hyser en oreflekterad tilltro till våra institutioner men känner enbart misstro mot de irakiska motståndsgrupperna.

Men vilka är det egentligen som konkret bidrar till en säkrare värld? Är det vi som demonstrerar en stund inför ett hotande krig men

genast efter krigsutbrottet accepterar kriget och ockupationen som ett fullbordat faktum bortom vårt inflytande? Är det den svenska regeringen och FN som av hänsyn till den stora makten tiger still och söker legalisera dess brott?

Eller är det motståndskrafterna i exempelvis Falluja som sätter käppar i hjulet på det amerikanska krigsmaskineriet och hindrar dess Never Ending World Tour att dra vidare från land till land? Syrien, Iran, Venezuela, Zimbabwe, Kuba och Nordkorea har fått uppskov tack vare irakierna.

De första protesterna mot USA:s krig i Vietnam avfärdades som "Amerikahat" och som stöd för terrorism. Etablissemangen sökte kväsa dem med rumsrena organisationer utifrån parollen "Fred i Vietnam", man menade att ett amerikanskt uttåg skulle leda till total anarki. Parollen "USA ut ur Vietnam" var i början förbehållet extremvänstern, men FNL-rörelsen lyckades med ett lokalt baserat gräsrotsarbete vinna debatten, och i början av 70-talet omfattades parollen av samtliga svenska riksdagspartier, om än ytterst motvilligt av de borgerliga.

Just genom att jämföra med Vietnamkriget och svenska FNL-rörelsen kan vi vinna mer klarhet och faktiskt hopp. Det finns stora skillnader i världsläget och tron på socialismen - men också tankeväckande likheter. Även då var det i början svårt att engagera sig eftersom motståndet tycktes kaotiskt, splittrat och onödigt våldsamt.

Krigsopinionen har böljat fram och tillbaka. Först var de flesta emot USA:s invasion. När Bagdad och Saddam föll, blev

många försiktigt positiva. I dag är det åter *comme il faut* att vara emot kriget, eftersom det inte gick så snabbt och snyggt som samvetet önskade.

Däremot är det inte opportunt att ta ställning för motståndsrörelsens principiella rätt att ta till våld mot ockupations-maktens personal, egendomar och institutioner.

Men det kan inte vara vår sak att döma vad som är rätt eller fel metod i motståndskampen. Vi föredrar personligen civilt motstånd eller andra metoder men vi menar att man även måste respektera det väpnade motståndet.

Det är lätt att bli defaitistisk när världens största krigsmakt går emot en hel världsupinion. Men det finns mycket vi kan göra. Vi måste ställa regeringen till svars. Det är åter tid att inta gatorna.

En internationell Iraktribunal har haft en första session även i Sverige - i stort sett ignorerad av massmedierna - men arbetet går vidare. Nu i februari bildas en Irak-kommitté som bygger på individuellt medlemskap och solidaritetsarbete.

Vi välkomnar det initiativet. I inbjudan formuleras tre preliminära krav: USA ut ur Irak - villkorslöst och omedelbart, ett fritt och självständigt Irak, stöd till motståndsrörelsen.

I rådande debattklimat är parollerna djupt provocativa och kommer ofelbart att stämplas som stöd för terror och urskillningslöst våld.

Men några andra krav är inte möjliga att ställa, i alla fall inte om man menar allvar med ord som frihet, solidaritet och rättvisa.

*Åsa Linderborg
Erik Wijk*

Dikter

Var finns den rosa genen?

Har någon sett min rosa gen
är inte ens säker på att jag äger en sån
jag har frågat var den kan köpas
men de insisterar på att den finns automatiskt
inbyggd i kroppen
Varje kvinna har en rosa gen som
skiljer henne från sin man

Kan någon låna ut sin rosa gen
jag ska på finmiddag om en kvart
De har beställt en flickvän med extra omsorg
Intelligens
Charm
God uppföstran
Utan radikala åsikter
Och ett *ljuvligt* yttre

Det blir problem när en saknar det som krävs
är det bara jag som har svårt
att få plats i kläderna
som måste avslöja mig och min okunnighet
komma ut ur garderoben för missanpassade
(eller finns det några fler?)

Har någon stulit min rosa gen
de tjuvar om att jag borde ha en
och ärligt talat behöver jag den nog
för när jag kommer hem till honom
leker han kvällen till ära den romantiske mannen
har tänt ljus och duktat fint och frågar med
förväntansfulla ögon
- vad tycker du?
jag kan bara säga det som rör sig i mitt huvud
- Jag har ingen rosa gen

Och upptäcker att det är alltid fel svar.

Emelie Huang

Till min farmor

det kommer en vind och en vinter
när snön slukar alla höstflingor i vattenpölarna
och du till slut tappar din välvirkade världsbild
trådar av relationer som repas upp ur sina samband

jag förstår det inte, jag står handfallen med en oro
som pendlar mellan tår och tårar
din lägenhet som ålderdomsdammar
dina kläder matfettfläckiga
och dina nattlinneflykter i frosten

jag pratar inte, jag lyssnar
hör på din röst att det inte hjälper att jag ringer
att jag blivit en person som du inte kan sätta namn på
det är så det är att bli gammal, säger de
jag vet inte om det ska tjäna som tröst
men jag gråter inte,
jag vaggar mitt barnsliga oförstånd
skriker att vi måste pressa våra handflator
hårdare mot varandra
att det där de kallar ålder
håller på att rycka dig ifrån mig

jag vill minnas dina ögon småbarnsförtjusta
ditt skratt som knarrar på de sista tonerna
vill veta att det bara är för mig att hälsa på
när jag har ett blankt blad i min viktighetskalender

det kommer en vind och en vinter
när pölarna fryser till fläckar av is
och jag ser på när din värdighet
byts ut mot nödlösningar vi kapar trådarna nu,
en efter en

Emelie Huang

Hopp och dikt

*"En annan värld är inte bara möjlig,
hon är på väg...
Om jag en stilla dag lyssnar riktigt noga
hör jag henne andas".*

Arundhati Roy

Plötsligt
Oväntat står vi som åskådare

Vi såg förvånade på vattnet
som försvann
från stranden

för att komma tillbaka
med rasande fart
med ofattbar styrka
– Luften fylldes av skri och dån –
Våra tankar flyger omkring
som den vrakved
sönderslagna stolar och bord
bildade i högar

Världen var fylld av kaos
fylld av hot
dessa minnen inetsade för alltid

Sonia Rensch Johansson

"Tsunamin gick oss förbi

*... 500 meter från Sevapriya-huset norr om
Chennai, och slumområdet där.
Vi var räddade..."*

*Så berättar våra vänner i brev från Indien.
Däremot drabbades byarna söder om
Chennai hårt. Där arbetar en annan vän,
Ranganathan och hans förening
TEDE Trust.*

*De vädjar om stöd för att bland annat
kunna ta hand om föräldralösa barn. Post-
giro till stödgruppen för TEDE Trust i
Sverige är 63 51 657-9.*

Sevapriya har stötts av SKV, framförallt via Umeå-avdelningen, i ett flertal år. Förra året fick vi också en stor summa pengar från Sida till det arbetet.

Nu hände tyvärr följande: En av Sevapriyas grundare och hängivna arbetare, vann en stor summa pengar (26 millioner rupier)! Och för att göra en lång, sorglig historia kort: Det ledde till ett självsvåldigt agerande som totalt splittrade Sevapriyas styrelse. Bankkontot låstes och aktiviteterna avstannade. Till slut blev vi i Sverige tvungna att betala tillbaka Sida-pengarna.

Vi, det vill säga Erni och Ola Friholt, som känt och arbetat med gruppen i trettio år, håller fortsättningsvis tät kontakt med den 'förståndiga' delen av gruppen, det vill säga; Balu, Rani, Christina och Kumaresan. Dessa har beslutat att börja om, med ny organisation och i nytt slumområde. Organisationen är registrerad hos myndigheterna under namnet "The Solidarity Trust".

Tyvärr har vår gamle vän Balu drabbats av cancer med metastaser. Det är med en förtvivlans beslutsamhet gruppen ändå satsar på framtiden. Till detta behöver de vårt stöd.

Till att börja med till löner på cirka 500 kronor var per månad och pengar till lokala resor, med mera. Låt säga totalt 4000 kronor per månad.

Vill ni vara med på det?
Skicka i så fall ert bidrag till SKV
PG: 50 50 90-0.
Skriv Solidarity Trust på talongen.

Erni Friholt

Recensioner

Arundhati Roy samtalar med David Bersamian Författare räknar inte röster Ordfront

Ibland kan jag undra om sådana här böcker behövs överhuvudtaget: en författare intervjuar en annan författare och så skrivs samtalet ut och publiceras i bokform. Men den här boken känns inte överflödig, den ger istället en nödvändig relief till de essäer och artiklar som Arundhati Roy numera ägnar sig åt att skriva, sedan det skönlitterära skrivandet lagts på hyllan.

Hennes egen utveckling har gått från att kämpa mot traditionernas gissel i den lilla by i Kerala som hon kommer från till att nu också vända sig mot det moderniserings erbjudande.

Boken bygger på samtal vid fem tillfällen, det första i början av 2001, det sista i slutet av maj 2003 efter den största antikrigsrörelse som världen skådat, då lamslaget av det krig man hade hoppats stoppa.

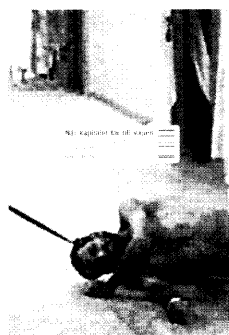
I *Författare räknar inte röster* får vi en bild av den Arundhati Roy

som nu har blivit en av de starkaste rösterna i en världsomspännande rörelse mot krig, rovdrift och utsugning. Det känns betryggande att få veta att Arundhati Roys främsta karaktärsdrag är bråk-makarens. Hon är van att inte vara till lags och inte göra vad som förväntas av henne. Man kan utläsa en otålighet i den sista intervjun; när femton miljoner på gatorna strax innan krigsutbrottet 15 februari 2003 inte räcker för att hindra ett krig måste vi hitta nya vägar.

Hon konstaterar att manifestationer av det slaget hanterar dagens makt-havare. De väntar ut. Det är först när medborgarnas olydnad övergår från att ha varit symbolisk till konkret som de blir hotade. Hon hänvisar till Gandhi som ledde Indiens frihetskamp genom att bojkotta imperiets varor. Det är det vi måste göra idag, menar Arundhati Roy, "vi måste montera ner imperiets ekonomiska maskineri och slå mot det".

När jag läser om Arundhati Roys legendariska ord vid World Social Forum i Porto Alegre 2003: "En annan värld är inte bara möjlig, hon är på väg...om jag en stilla dag lyssnar riktigt noga hör jag henne andas" undrar jag hur världen skulle vara utan människor som har den förmågan att lyssna och ge oss hopp.

Caroline Runesdotter

Andreas Malm När kapitalet tar till vapen Agora

Andreas Malm, tillika redaktör för *Arbetaren*, tillika författare till *Bulldozers mot ett folk*, har skrivit en rykande aktuell bok som tar sin utgångspunkt i Irak-kriget. Med boken vill han diskutera och analysera vilken roll kriget och våldet har i den globala världsekonomin. Medan imperialismens funktion som torped är känd sedan länge, konstaterar Malm, är det nya i globaliseringens tid att den inte hindras av någon existerande socialism och att den snarare stärks ju mer misär som produceras när kapitalet får fritt spelrum. Och det är så det ska fungera i Irak är det tänkt. Irak var "open for business" förklarade den amerikanske ståthållaren Paul Bremer. Det han gjort var att fullständigt skriva om lagstiftningen så att den tillät utländskt ägande och rätt att föra ut vinsterna ur landet. När kapitalet tar till vapen är ett imponerande arbete. På ett mycket klagande sätt redogör Malm för synen på

imperialism, från Hobson via Lenin till Magdoff, jämför med händelseutvecklingen, resonerar och analyserar.

Från imperialism går han vidare och diskuterar hegemonibegreppet. Hur är det med motsättningen EU och USA? Vilken roll spelar FN? Det känns som den här boken är ett måste för att förstå och diskutera det som händer idag. Man behöver inte hålla med om allt, men som utgångspunkt ger den massor med fakta och mycket att fundera vidare på.

Caroline Runesdotter

Fadela Amara Varken hora eller kuvad Pocky

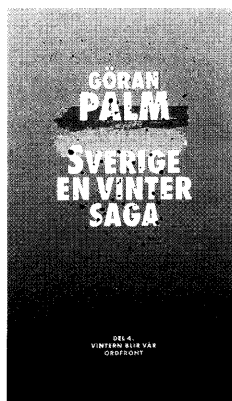
Fadela Amaras bok ger ett annat perspektiv på debatten om hedersrelaterat våld. Själv invandrare av algerisk härkomst kan hon med ett inifrånperspektiv sätta fingret på varför situationen för unga invandrarkvinnor så avsevärt förvärrats på senare år. I *Varken hora eller kuvad* är beskriver hon hur det är sammanhållningen mellan marginaliserade män som understödjer och förstärker kraven på kvinnans underkastelse. Med hänvisning till tradition och fritt tolkade hedersbegrepp utför de bestialiska bestraffningsaktioner, men det handlar i själva verket en kontroll av

Recensioner

kvinnornas liv – och sexualitet. Jämfört med Fadelas egen uppväxt har klimatet hårdnat avsevärt. En stor del av skulden ger hon myndigheters och politikers likgiltighet inför förorternas problem med utanförskap och arbetslöshet.

Varken hora eller kuvad är också namnet på en rörelse som Fadela Amara initierat. Själv är hon invandrare av algerisk härkomst och vill med rörelsen bryta tystnaden kring våldet och kvinnoförtrycket.

Caroline Runesdotter

Göran Palm
Sverige en Vintersaga
Del 4, Vinter blir vår
Ordfront

För något år sedan gav förlaget Manifest ut Palms *En Orättvis betraktelse* i nyutgåva, och den tredje utgåvan av boken. Första gången den kom ut var det som resultatet av fyra års slit för att skriva en bok om poesi. Istället blev det en obönhörlig betraktelse över samtiden. På sätt och vis är *Vintersagan* en fortsättning på samma dekonstruktion och dissektion av samtiden, men nu med Sverige i fokus. Detta är den fjärde och avslutande delen av fyrbandsverket *Sverige en vintersaga* som Palm påbörjade 1984. Boken ger en lägesbild av Sverige, från norr till söder. Palm beskriver och redovisar. Som läsare får vi själva dra slutsatserna. *Vintersagan* del 4 är en blandning

av allt, reseskildring, reportage, intervju, essä, historia, samhällskritik, allt på en gång och dessutom skriven på blankvers.

Den första *Vintersagan* handlade om det nedmonterade folkhemmet, men tonen i denna den senaste *Vintersagan* har blivit ljusare, men så handlar det också om hur vinter blir vår, historia och samtid vävs ihop och i resterna av folkhemmet har människorna alltmer börjat lita till egna krafter.

Arbetet med denna sista del har tagit åtta år och parallellt med skrivandet har Palm också arbetat med andras skrivande genom Liv i Sverige, vars ordförande han varit sedan 1982. Föreningen Liv i Sverige hjälper människor att hitta rätt med sina livshistorier. Frågan är om det finns någon som vet mer om tillståndet i Sverige än Göran Palm?

Caroline Runesdotter

"Vem ska ta hand om mamma?" **Bokförlaget DN, 2004.**

Anna Bäsén är till vardags journalist på Expressen. Hon har tidigare arbetat som undersköterska och återvände till äldreboenden sommaren 2003. Hon ville se hur den omtalade äldreboenden fungerar. Hennes föräldrar var gamla och skröpliga och skulle kanske snart behöva hjälp. Vad var det som väntade dem?

Boken är rappt skriven och består mestadels av Bäséns dagboksanteckningar från hennes arbetsplatser inom äldreboenden. Hon berättar om möten med olika institutioner, kommunala och privata, personal och patienter. Även anhöriga finns med på ett hörn. Hon ger oss dagliga inblickar i hur hennes arbete ser ut. Mödosamma försök att lugna och klä på dementa och ursinniga människor, som inte förstår vad som händer. Hur svårt det är att mata någon under tidspress, missnöjda äldre som ständigt får byta personal, vårdkrävande personer som bäddas ned på

eftermiddagen för annars hinner inte personalen med. Ja, vi vet nog lite till mans att omsorgen och vården om gamla människor inte fungerar som den ska på många håll.

Det finns några ljuspunkter här och där i hennes berättelse, men i stort sett är det samma gamla historia. För många och för krävande patienter och för lite och delvis oerfaren personal. "Äldrevården är ett lotteri", skriver Bäsén. Den som har tur kommer till ett väl fungerande ställe med erfaren och engagerad personal – och tillräckligt med personal. Sorgligt – men säkert sant!

Elly Engstedt

Barbro Backberger **Det förkrympta kvinnoidealet** **Pocky**

Föreställningen om kvinnan som ett passivt och odifferentierat instinktväsen i kontrast till den handlingskraftige mannen som i motsats till henne styrs av vilja och intellekt är på retur inom de flesta områden av samhällslivet, konstaterar Barbro Backberger i sin vidräkning med den roll kvinnan ges i litteratur, kändisreportage och damtidningar.

Det har snart gått fyrtio år sedan Barbro Backbergers bok *Det förkrympta kvinnoidealet* kom ut för första gången. Ändå känns den otäckt aktuell idag. Trots att damtidningarna idag kanske heter *Amalia* och inte *Veckorevyn*, så verkar det som om innehållet har långtidskonserverats. Men när Backbergers bok gavs ut var det många kvinnor som inte förvärvsarbetade. Därför är det skrämmande att damtidningarna fortfarande flödar av skönhets- och bantningsreportage trots att läsarna idag är självförsörjande och många gånger med ensamt ansvar om sina barn. Det kanske bör läggas till att det är en bok som är riktigt underhållande också!

Caroline Runesdotter

Skulle det kunna finnas EN FREDSKONSTITUTION?

Säkerhets- och försvarspolitiken utgör bara ca 10 sidor av de 200 sidor som utgör EU-konstitutionen. Dessa sidor är dock viktiga och även om vi förvägras folkomrösta om konstitutionen kommer den att styra vår framtid som EU-medlem inom något år. Vi gör här ett försök att formulera om säkerhets- och försvarsavsnitten så att de mera kan stämma överens med EU:s tal om fred och rättvisa. Det vi tar upp saknas alltså i förslaget från EU. Först vill vi utvidga den kritik vi uttryckte i Vi människor nr 3-4/04.

Erni & Ola Friholt

Patriarkatet?

Det säger sig kanske självt att en patriarkal struktur som EU inte förmår definiera sin allra djupaste karaktär. Det vore dock rimligt att i ingressen infoga följande: (det nya är understruket) "... övertygade om att Europa, återförenat efter bittra erfarenheter av patriarkal våldskultur kommer att gå vidare på civilisationens, jämställdhetens, framstegens och välståndets väg".

Kärnvapnen?

Europas kärnvapen nämns inte med ett enda ord. Vill svenska folket bli medansvarigt för vidareutveckling, utplacering och eventuell användning av dessa massförstörelsevapen? Saken är av yttersta vikt eftersom flertalet medlemsstater sagt nej till kärnvapen. Här öppnar sig en avgrund av obesvarade frågor.

Fredlig konfliktlösning

I avsnittet Unionens mål (artikel I-3:1-5) kan följande infogas: "Medlemsstaterna skall i varje nationell och internationell konflikt iakttä strikt opartiskhet och genomföra noggrant analyserade, inövade och förberedda insatser för fredlig konfliktlösning". Med detta förhindras ensidigt militär och maktpolitisk inriktning.

Icekvåldsmetoder

Punkt 5 i samma avsnitt ger vi följande nya innehåll: "Unionen skall eftersträva målen med de icekvåldsmetoder som sammanställts av fredsforskningen och som i många länder tillämpats för att avskaffa tyranni och orättvisor. Erfarenheterna och lärdomarna av folklig fredlig samhällsförändring och konfliktlösning skall tillämpas".

Därtill fogar vi en sjätte punkt: "Den militärmakt som av tradition bibehållits av EU-medlemmarna skall på sikt krympas och de frigjorda resurserna nyttiggöras för att utveckla civila verksamheter". Detta är en markering att EU inte ska eftersträva traditionell spänningsskapande maktstatus.

Och en sjunde: "Medlemsstaterna skall var för sig och gemensamt snarast avveckla sin vapenexport till konfliktvärldar och länder i öppet krig, och därefter gradvis avveckla även övrig vapenexport".

Historisk erfarenhet, folkbildning och solidarisk handel

Det ensidigt militära avsnittet "Särskilda bestämmelser om den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken" (artikel 1-40) byter vi ut mot följande: "Historisk erfarenhet visar att militära maktmedel aldrig löser konflikter utan skapar nya under alltmer lidande.

Europas bakgrund som kolonialherrar förpliktar till civila insatser inom handelspolitik och konfliktlösning som kompensation för de sociala och ekonomiska skador som tillfogats de tidigare kolonierna och som utgör roten till deras problem idag.

För att öka EU:s kompetens på detta område skall utbildning i kolonialhistoria och konfliktlösnings- och försoningsarbete ges till alla EU:s institutioner. Under den tid som denna omorientering kräver skall EU-medlemmarnas militära styrkor ges samma utbildning för att kunna ingripa i våldsförebyggande syfte, då så begärs av oberoende internationella humanitära organisationer.

För att stävja det maktmissbruk som globaliseringen ofta medför skall EU gemensamt vidta åtgärder som bojkott mot de företag och regeringar som bär ansvaret vid varje tillfälle. Samtidigt skall en solidarisk och rättvis handel utvecklas i enlighet med kriterier som antagits av de internationella Fair Trade-organisationerna". Detta kan förstås bli möjligt endast om konstitutionsförslagets extrema skrivning om marknadsekonomi under konkurrens ges en skydd av sociala hänsyn.

Nödvändig omdaning

I ovanstående föreskrifter ska allmänt tilläggas att manskamhällets värderingar och synsätt i hög grad har styrt åtgärder och processer på detta område. Därför anbefalles, i enlighet med FNs Säkerhetsråds resolution nr 1325, 50 % kvinno-representation även i dessa sammanhang. Därigenom ifrågasätts patriarkatets invanda självbild, en förutsättning för den nödvändiga omdaning.

EU kan bli fredsskapande

Med formuleringar i stil med ovanstående kan EU utvecklas till en rättvisefrämjande och därmed fredsskapande makt på ny grund, som bryter med det anglosaxiska patriarkala och fundamentalistiska stormaktstänkande som allttjämt terroriserar världen och skapar motterror i olika former.

Insamling till Västsahariska kvinnorcentra

Marocko övertog Spaniens roll som kolonialmakt 1975 och ockuperade en stor del av Västsahara. Den marockanske kungen har lockat ner hundratusentals fattiga bosättare och placerat merparten av sin arme i området.

Han har låtit bygga en befäst och minerad mur genom hela landet för att utestänga den västsahariska befrielse rörelsen Polisario. Muren är lika lång som hela Sverige. I skydd av muren terroriseras den sahariska minoriteten och Västsaharas naturtillgångar exploateras.

Polisario och Marocko kom 1991 överens om vapenvila och en västsaharisk folkomröstning. FN åtog sig att ansvara för genomförandet. När Marocko gång på gång saboterat folkomröstningen antog FN en ny fredsplan, men Marocko vägrar att acceptera den.

Majoriteten av det västsahariska folket bor i flyktingläger på algerisk mark. 160 000 västsaha-

rier utvecklar där en väl fungerande demokrati i fyra självständiga lägerstäder. Det som i början var enkla tältstäder har nu permanentats mer och mer.

Utbildning, sjukvård, administration, service och handel inryms i enkla byggnader av soltorkat tegel med plåttak. Invånarna är nästan helt beroende av internationellt bistånd för sin överlevnad.

Nästan alla västsaharier har en god grundutbildning och kvinnan har en ställning som är unik i arabvärlden. Det är nästan bara kvinnor som förvaltar lokalsamhället, men när det gäller centrala poster dominerar männen.

Det finns en stor risk att nya generationer av utbildade kvinnor passiviseras i brist på meningsfulla arbetsuppgifter och uppdrag.

Detta är bakgrunden till att västsahariska kvinnoorganisationer vill bygga och driva kvinnocentra i varje lägerstad. Det första är nästan färdigbyggt

med hjälp av belgiska Oxfam. Det andra vill vi bidra med att bygga i Auserd.

Hjälp oss att få ihop 150 000 kr så att ett kvinnocentrum kan byggas i Auserd under året. Där ska nya generationer kvinnor ges möjlighet att vidareutbilda sig och organisera olika verksamheter.

Ett centrum för aktiviteter på de västsahariska kvinnornas egna villkor. PG: 33 27 34-3.

Föreningen Västsahara i samarbete med flera organisationer och folkhögskolor.

PS. Vill du veta mer om bakgrunden? Läs boken *Västsahara – Afrikas sista koloni* av Lena Thunberg. Ny upplaga 2004. Pris 90 kr i porto. Kan beställas från Föreningen Västsahara, tel. 031-24 27 30

Fakta om Rwanda

Republik i Centralafrika.

Befolkning: 8 miljoner.

Hutuer, jordbrukande, i majoritet, 84 procent.

Tutsi, boskapsuppfödare, 15 procent.

Twa, pygméfolk, 1 procent.

Landet koloniserades av tyskarna 1899, efter första världskriget av belgarna.

Självständigt 1962. Fram till 1991 enpartistat med franskt stöd.

Under 1900-talet blev förhållandet mellan de båda folken alltmer konfliktfyllt. Revolter och massaker.

Folkmord 1994 på omkring 800 000 tutsier och moderata hutus. Tutsis återtog makten, därefter massflykt av omkring 2 miljoner hutuer utomlands.

Flyktingströmmen orsakade också stor svältkatastrof. Försök med försonings- ”domstolar” i byarna.

Kvinnoorganisation AVEGA samlade och organiserade änorna efter folkmordet.

De försöker bygga upp livet tillsammans igen. För närvarande styr en tutsiregering som bedöms vara tilltagande centralistisk och intolerant.

VÄRLDSKVINNOMARSCHEN

mot fattigdom och våldet mot kvinnorna för rättvisa och kvinnofrid

Den 8 mars börjar vi gå!

Från Brasilien genom ett femtiotal länder till Burkina Faso, dit vi anländer den 17 oktober. Med på färden har vi The Women's Global Charter (Kvinnornas Manifest för Mänskligheten), det vill säga vår "Lilla Röda". Samt ett lapptäcke där varje land bidrar med sin lilla bit på 50 x 50 cm. Biten sys ihop med föregående lands och blir till slut ett stort konstverk, symboliserande samhörigheten med och mångfalden av kvinnoliv i världen ().*

Vad gör vi i Sverige?

8 mars Festligheter i Göteborg med marschens budskap. Samling Gustav Adolfs Torg kl 17.15

2 april Fredsseminarium i Göteborg med bland andra Inger Hammar och Maria Stern (se baksidan av denna tidning).

Feministiskt Forum i Stockholm **1 april** med fokus på våld mot kvinnor, globaliseringar, nedskärningar. Inbjudan till olika kvinnoorganisationer för gemensamma diskussioner.

Uppbyggande av blixtnätverk i och runt Stockholm som snabbt kan rycka ut när våldtäkt eller annat gräsligt hänt. Till protest och stöd.

5 juni Samling i Köpenhamn, dit stafetten med det globala manifestet och lapptäcket anländer.

6 juni Aktioner i Malmö (planer att föra stafetten över Kattegatt med fiskebåt och tillbaka).

Midsommardagen Aktion på Bryggcafé Stocken på Orust i Bohuslän.

3 september Träff med våra norska systrar i Morokulien. Fest och seminarium. Om den fredliga unionsupplösningen

och kvinnornas roll, och (ännu på idéstadiet) teater, Berta von Suttner som fick Nobels Fredspris för just 100 år sedan.

17 oktober Avslutning i Burkina Faso, Afrika. För den som inte kan åka dit, manifestationer hemmavid (ännu ej färdigplanerade).

Utöver Stockholm, Göteborg och Malmö planeras aktioner i Uppsala, Borlänge, Falun och Umeå.

Vi har också en svensk plattform och ett flygblad som kan beställas från vk marschen@yahoo groups.com. Passa på och dela ut den 8 mars och vid andra tillfällen. Erni Friholt, tel. 0304-512 15
e:post:ernifriholt@hotmail.com

(*) Anmäl ditt intresse att tillverka Sveriges bidrag. Inga gränser för fantasin, olika tyger, olika utföranden. Om många är intresserade kan vi göra ett eget lapptäcke att ta med vid våra olika aktiviteter runtom i Sverige. Ring Erni Friholt 0304-512 15
Maria Elmgren är beredd att sticka Världskvinnomarschdockor (se sid 6 och förra numret av vi människor).

Att vara en god hustru

Vem säger att det är lätt att vara hemmafru?

Räcker det med en blygsam föräldrapeng, som vissa partier förespråkar, om kvinnan i gengäld ska utplåna sig själv? När man läser nedanstående rättessnöre ur den amerikanske tidningen Housewife från maj 1955, förstår man att världen trots allt har gått framåt de senaste femtio åren. Men för en och annan man vore kanske en så underdånig hustru himmelriket på jorden?

För att bli en perfekt hustru ska du alltså:

- Ha middagen klar. Planera redan kvällen innan att det ska stå en läcker måltid på bordet när han kommer hem. Detta visar att du har tänkt på honom och hans behov under dagen. De flesta män är hungriga när de kommer hem och en god måltid (speciellt om det är hans favoritmat) ger honom en varm välkomst.

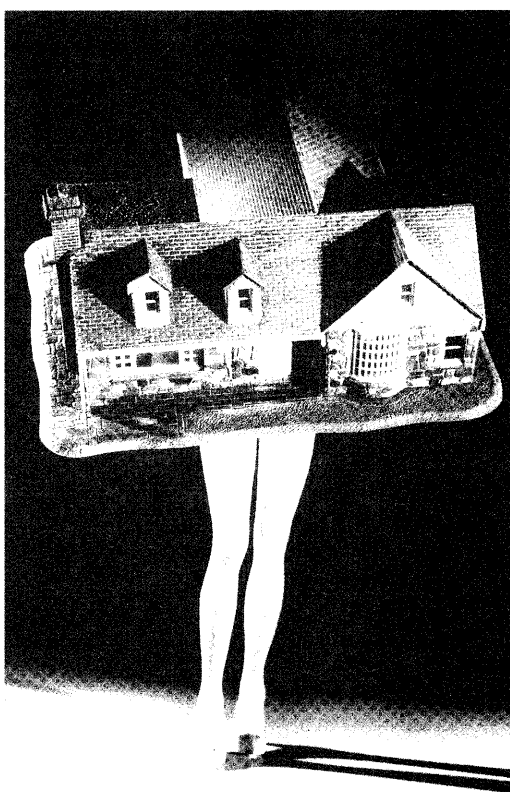
- Gör dig snygg. Vila en kvart så du är utvilad när han kommer. Friska upp din make up, sätt en rosett i håret och se pigg ut. Han har nyss lämnat många andra som såg trötta ut efter en lång arbetsdag.

- Var glad och gör dig lite intressant. Hans tråkiga dag kan behöva ett lyft och det är din plikt att tillhandahålla det.

- Ta en runda genom huset strax innan han kommer hem och plocka undan leksaker och annat som ser stökigt ut.

- Samla ihop skolböcker, leksaker, tidningar osv. och dammtorka borden.

- När det är kyligt ute bör du tända en brasa som han kan slappna av framför. Din make kommer att tycka att i hans hem råder ett himmelskt lugn och ordning, och det vill göra dig nöjd. Att se till att han har det skönt vill skänka dig en kolossal tillfredsställelse.

- Gör barnen i ordning. Ta några minuter och tvätta deras händer och ansikte (om de är små), kamma deras hår och byt eventuellt deras kläder. De är små guldklimpar och han tycker om när de uppför sig som sådana. Minska alla störande ljud, stäng av tvättmaskin, torkskåp och dammsugare. Uppmana barnen att vara tysta.

- Var glad över att se honom! Hälsa honom med ett varmt leende och visa att du verkligen önskar att vara honom till lags.

- Lyssna på honom. Du har kanske ett dussin viktiga saker att berätta, men hans hemkomst är inte det rätta tillfället att göra det. Låt honom prata först – kom ihåg att hans samtalsämnen är viktigare än dina.

- Klaga aldrig om han kommer sent hem eller går ut på krogen eller någon annanstans utan dig. Försök heller förstå hans värld, så full av stress och slit, och hans stora behov av vila när han är hemma.

- Din målsättning måste vara att hemmet ska vara en lugn och fredlig plats, med ordning och reda, där din make kan förnya sig till kropp och själ.

- Möt honom inte med klagomål.

- Gör det komfortabelt för honom. Få honom att luta sig tillbaka i en skön stol eller gå och lägga sig i sovrummet. Ha en kall eller varm drink redo för honom.

- Rista kudden och erbjud dig att ta av honom skorna. Tala med låg och behaglig röst.

- Ifrågasätt inte hans handlingar eller hans omdöme. Kom ihåg, han är husets herre och därför kommer han alltid att handla rättvist och sanningsenligt. Du har inte rätt att ifrågasätta honom.

- En god hustru vet alltid sin plats.

I översättning av Aase Bang

Notiser

Hoppets järnväg i Kongo

Efter det fruktansvärda kriget som tog mer än tre miljoner liv, raserade ekonomin och lämnade många städer utan väg- eller telefonförbindelser, har det äntligen hänt något positivt i den tidigare blomstrande småstaden Samba. Järnvägen som förstördes för sex år sedan har kommit tillbaka.

Spåren växte igen och stadens invånare flydde in i djungeln. Idag är det någorlunda tryggt att bo i Samba och folk återvänder, men arvet från kriget syns tydligt.

En engelsk hjälporganisation som heter *Concern* fick fram mat och mediciner till regionen, men det behövdes även möjligheter till ekonomisk tillväxt. Så *Concern* hjälpte statens järnvägssällskap att röja och iordningställa tågspåren.

I juni ifjol öppnades linjen igen, en blåsorkester spelade och jublande människor stod längs linjen.

Femton miljoner var inte längre avhängig av cyklar eller apostlarnas hästar för att ta sig till marknaderna i de närmaste städerna.

Den nya stinsen i Samba ser med tillförsikt på framtiden. Han hoppas att nästa år ska han ha skrivmaskin och räknemaskin på kontoret.

Efter några få månader har stadens ekonomi förbättrats radikalt. Priserna på importerade varor som salt, tvål och bomull har nästan halverats. Staden har även fått en läkare, den första sedan kolonialtiden.

Innan kriget hade regionen ett blomstrande jordbruk men under mer än tio år förstörde kriget allt och lämnat människorna utblottade. Men *Concern* har en strategi som ska hjälpa fem tusen familjer bort från fattigdomen.

Varje familj får två getter. När de har lagt på hullet efter några månader ska den ena säljas och ge kontanter till skolavgifter, mediciner och andra förnödenheter. Den andra ska behållas för avel. De två första killingarna ska ges tillbaka till *Concern* som ger dem vidare till en annan behövande familj som i sin tur ger de två första killingarna tillbaka till *Concern* och så vidare. Men freden är fortfarande osäker i Kongo. Man kan bara hoppas att den varar.

Källa: *The Guardian Weekly*

Aktionsläger mot Rymdkrig! USA:s avlyssningsbas i Fauske i Norge 17-21 juni 2004

"Eftersom vi inte kan gå i krig och vinna utan rymden, måste vi ta överlägsenhet i rymden på största allvar".

**General Lance W. Lord,
Commander, US Air Force
Space Command 2004**

I Nordnorge ligger avlyssningsbasen Fauske, som varit direkt inblandad i Falklandskriget, Gulfkriget och i senaste Irakkriget.

1991 överlämnade George Bush personligen ett diplom till norska underrättelsetjänsten för deras insatts i Gulfkriget. Fauske-basen, som betalats och utvecklats av USA, samlar in information från satelliter och skickar dem direkt till USA:s Rymdkommando. Därifrån förmedlas informationen vidare till amerikanska trupper runt om i världen.

USA:s Rymdkommando presenterar sina mål så här i en broschyr:

• *Dominera militära operationer i rymden för att försvara USA:s nationella intressen och investeringar.*

• *Integrera rymdstyrkor i krigsföringen i alla aspekter av en konflikt.*

I september 2004 placerades de första delarna i USA:s missilförsvar ut i Alaska. Målet med missilförsvaret är att kunna upptäcka fiendliga missiler och skjuta ner dem i rymden. Planer finns också på att bygga satelliter beväpnade med laser- och kärnvapen. Det som lät som science fiction under Ronald Reagans tid finns det nu teknik och pengar för.

Militariseringen av rymden är beroende av ett internationellt nätverk av radar- och avlyssningsbaser, vilket Fauske i Norge är en viktig del av.

17-21 juni 2005 ordnar *Ofog* – för en kärnvapenfri värld från Sverige och *Ungdom mot Atomvapen* från Norge ett internationellt aktionsläger i Fauske. De skriver:

"Genom fredlig civil olydnad kan vi stänga Fauske-basen och ställa oss i vägen för USA:s globala erövringskrig. På lägret kommer vi att göra civil olydnadsaktioner, men du behöver inte vara med på dem om du inte vill, det viktiga är att du kommer och visar vad du tycker. Mat fås till självkostnadspris och vi ordnar gemensam bussresa och övernattning. Mer information om praktiska detaljer kommer senare".

För mer information, kontakta

Ofog: tel, 073-654 75 58,

ofog@hypatia.nu,

www.hypatia.nu/ofog

Notiser

Ett stort tack...

till er snälla medlemmar och andra vänner som tillsammans har skänkt 26.340 kr till Vi Mänskor. Det glädjer oss verkligen, vi som jobbar med tidningen.

... och lite information

SKV har ändrat e-postadress till både Vi Mänskor och till SKV i Göteborg.

De nya adresserna är:
skvgoteborg@telia.com
vimanskor@telia.com

Kvinnofestival i Karlstad

I år firas Internationella kvinnodagen under en dryg vecka i Karlstad. En lång rad föreningar samarbetar, från Zonta till SKV, från Pingstkyrkan till SSU, från Amnesty och Rädda Barnen till kvinnliga bandyspelare.

Programmet är mycket omväxlande. Berit Ås kommer och Marianne Eriksson, det blir föredrag om könsstämpning och feministisk självförsvar, gudstjänster och afrikansk dans.

Invandrarkvinnorna visar handarbeten och folkdräkter, det blir en demonstration för att "Ta natten tillbaka", rockmusik och vissång.

Veckan får ekonomisk stöd av kommunen, Region Värmland och länsstyrelsen. Den sponsras också av tidningarna och ett tryckeri som gör broschyrer och flygblad för halva priset.

Aase Bang

Rätt till parabol

En hyresvärd i Rinkeby ville förbjuda parabolantennor och säga upp dem som inte monterade ned sina antenner.

Men några av hyresgästerna överklagade till hyresnämnden. Nämnden gav dem rätt. Hyresgästernas rätt att se tv-program från kanaler som inte ingår i det vanliga programutbudet väger tyngre än estetisk skäl.

Hyresvärderna har överklagat domen.

Källa: Vår bostad

Palestina

De israeliska vägspärrarna har blivit fler och fått allt mer permanent form. Våren 2004 var de 763 stycken på en yta mindre än Medelpad. Alla palestinska städer stängs av varje kväll. Den som vill ta sig in eller ut ur till exempel Kalkilya har tare gången om dagen en kvart på sig då porten öppnas av israeliska soldater. Staden är omringad av Israels mur. Källa:

Ordfront magasin, 11/2004

Jämställdhet

Skatteverket kräver att Karlskrona betalar skatt på arbetskläder inom hemtjänsten och barnomsorgen. För ett par år sedan beslutade kommunen att erbjuda fria arbetskläder till de som jobbade inom dessa områden.

Arbetskläderna är en löneförmån, hävdar Skatteverket, men kommunen accepterar inte detta.

"Det är lika naturligt med skyddskläder inom hemtjänsten som inom traditionellt manliga yrken, säger ekonomichefen Bo Johansson.

Källa: Dagens samhälle

Illegala aborter

I nästan hela Latinamerika är aborter förbjudna. I Chile kan straffet bli fem års fängelse, men trots det har landet några av de högsta abortsiffrorna i världen, och varje år dör 5000 chilenska kvinnor som en följd av de illegala aborterna. I Mexico ligger siffran för illegala aborter mellan en halv och en miljon.

Idag är aborter lagliga på Cuba och i Puerto Rico. Andra regeringar, även de mer progressiva, orkar inte stå emot katolska kyrkans påtryckningar.

Källa: Utne Magazine

Då som nu

När August Palm besökte USA under valrörelsen 1900, var han besviken över att arbetarna genom den "allmänna, lika och direkte rösträtten" inte förmådde rösta bort "korruption och elände".

Men valrörelsen kostade enorma summor, och den bekostades av "bidrag till valfonden från delegaterna i de store trustkompanier och jättebolag, hvilkas inträsen äro nära förknippade med det ena eller andra partiets framgång och eröfring av makten..."

Arbetarklassen och farmarna skulle vakna upp och inte låta sig luras av en "servil tidningsprässa, "samvetslösa präster" och "falska arbetsledare", som erbjöd sina tjänster till högstbjudande.

Källa: Flamman

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Så minns jag Zaida

För mig var Zaida den som ordnade upp allt. När jag var tveksam om något angående förbundet ringde jag till Zaida. Vart kunde jag vända mig? hur skulle jag göra? När vi ibland på förbundsmötena hade gett upp hoppet, var det alltid Zaida som kom med de positiva idéerna.

Jag är ledsen för att jag inte hade möjlighet att vara med vid minnesstunden, men jag var där i tankarna och jag kommer alltid att minnas Zaida med värme.

Maria Sandgren-Loa

Jag vill tacka alla för allt stöd mina syskon och jag fått i samband med att vår mor, Zaida Hagman, hastigt gick ifrån oss. Hon var aktiv ända till slutet. Hon var på väg till SKVs lokal och dagen innan var hon på planeringsmöte inför 8-mars aktiviteter.

Vi har känt värmen och omtanken genom brev, kort, telefonssamtal och blommor.

Tidskriften Vi Mänsskor var ett ömt vårdat skötebarn för vår mor, omtanken om denna var ständigt levande. Av den anledningen ville vi att det skulle sättas in en slant till tidningen istället för blommor.

Detta mötte ett stort gensvar, vi har till dags dato fått in 26.340 kronor.

Därför, än en gång, ett stort tack och kram till var och en som bidragit till att vi även i fortsättningen kommer att kunna vara stolta över Vi Mänsskor.

Evy Hagman

SKV:s STÄMMA

äger rum i Karlstad den 21-22 maj 2005.
Motioner ska vara AU tillhanda senast 1 april.
Alla medlemmar är välkomna att delta!
Anmälan senast 10 maj till SKV,
Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm.
Tel. 08-640 92 05, eller till
Maria Sandgren-Loa, tel. 08-88 08 63
e-post: skvstockholm@telia.com

Zaidas rum

Söndagen den 19 december 2004 var en vacker dag i Göteborg. Klarblå himmel, hög och klar luft. Det var fest i Backa Folkets Hus. Avskedsfest för Zaida, som så hastigt och utan att säga "hejdå" försvann från oss.

I den fina och enkla lokalen stod långbord dukade och sånghäftena låg där förstås. Zaida älskade sång, musik och fest. Nu var vi ett drygt hundratal människor där, barn, barnbarn, barnbarnsbarn, övrig släkt och många vänner, för att ta farväl av henne. Det var en fin och oförglömlig eftermiddag. Flera delade med sig av de minnen de hade av Zaida. Det var skratt och tårar om vartannat.

Tomrum

Zaida lämnade ett stort tomrum efter sig på olika sätt. Nu står hennes stol tom på SKV:s expedition. Där på expeditionen kom hon i kontakt med olika föreningar, som hon på olika sätt kom att betyda mycket för. Det var bland annat Green Peace, Fredsam, Elin Wägner-sällskapet, Palestina-gruppen, 8 mars-kommittén, Världskvinnomarschen och den nystartade föreningen Fattiga Riddare.

Fattiga Riddare

är en förening som arbetar för att förbättra fattiga och skuldsatta människors tillvaro. Föreningen Fattiga Riddare tog sina första stapplande steg på Zaidas expedition. Göran Axelsson, som är styrelsemedlem i föreningen, citerar från deras verksamhetsberättelse.

"Föreningen Fattiga Riddare bildades den 23 juli 2003 en regnig dag i Slottsskogen på en uteservering under en presenning."

Göran Axelsson berättar om mötet med Zaida: "Hon var en människa man tyckte om från början. Vi frågade hur mycket vi skulle betala i hyra och hon svarade att "om ni har råd kan ni betala 50 kronor per gång".

Göran fortsätter: "För oss var det en ovärderlig hjälp i början. Nu hade vi en lokal där vi kunde ha våra möten. Men inte nog med det. Vi fick också låna dator och kopiator.

Efter några månader lyckades vi hitta en egen lokal. Så småningom började kommunen stödja oss. Men även sen vi hade flyttat tittade hon in då och då och frågade hur det gick för oss. Sånt betyder mycket när man är en nystartad förening.

I dag växer vi så det knakar. Varje dag får vi nya medlemmar. Men vem vet hur det hade gått för oss om inte Zaida ställt upp så bra för oss i början", avslutar Göran Axelsson.

Elly Engstedt

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm
tel. 08-640 92 05
e-post: skvstockholm@telia.com

Linnégatan 21 B, 413 04 Göteborg
(månd-fre 13-15) tel. 031-14 40 28
e-post: skvgoteborg@telia.com

Postgiro: 50 50 95-0
e-post: info@svenskakvinnor.nu
Hemsida: www.svenskakvinnor.nu

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov,
ett samhälle fritt från alla former av förtryck*

Förbundets målsättning är:

att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män
och för ett rättvist samhälle där alla har ett menings-
fullt arbete,

att verka för ett samhälle där alla barn är trygga
och har lika värde, oavsett föräldrarnas ekonomiska
situation, etniska tillhörighet eller nationalitet,

att verka för fred, allt framtidsarbets grundval,

att verka för skydd av vår egen och framtida
generationers samhälle,

att verka för solidaritet mellan folken, särskilt
solidaritet med kvinnor, som i regel är hårdast
drabbade av förtryck och exploatering,

att bekämpa all kommersiell exploatering av
såväl vuxna som barn.

SKV har i korthet följande historia:

År 1914 bildades Föreningen Frisinnade Kvinnor
under parollen "Mot krigspsykos, för demokrati och
kvinnans likställighet".

År 1932 utvidgades förbundet så att samarbete blev
möjligt med alla kvinnor som önskade en samhälls-
utveckling i vänsterriktning. Då fick förbundet sitt
nuvarande namn.

År 1946 anslöt sig Svenska Kvinnors Vänsterförbund
till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund, KDV
(Women's International Democratic Federation).
KDV har konsultativ status hos FN:s ekonomiska
och sociala råd hos Unesco. Denna status innebär
rätt att yttra sig vid sammanträden och framlägga
egna förslag.

Välkommen som medlem i SKV!

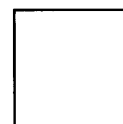
☐ Ja, jag vill gärna bli medlem i SKV
PG: 50 50 95-0

☐ Ja, jag vill gärna prenumerera på Vi Mänikor
Pren: 4 nr/år 150 kronor. PG: 90 24-1

Namn:

Adress:

Postadress:

SKV
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning

återsänds försändelsen med

nya adressen på baksidan

KVINNOR OCH KRIG

offer – konfliktlösare – fredsmäklare

Seminarium i Göteborg

lördagen den 2 april kl 10 - 17

Plats: HSB, Första Långgatan 28 A

Medverkande: freds- och konfliktforskare **MARIA STERN**

Genus och krigets logik: män skall vara 'män' och
kvinnor skall vara 'kvinnor'

fil.dr **INGER HAMMAR**

"Det blev ju inget krig" – om kvinnornas roll i den
svensk-norska unionsupplösningen 1905

fredsforskare **KERSTIN SCHULTZ**

Praktisk konflikthantering globalt och lokalt –
är kvinnor bättre på det?

Ett arrangemang av Världskvinnomarschen

Medarrangör: Kvinnofolkhögskolan och

Folkuniversitetet

Anmälan till SKV Göteborg: 031-14 40 28

Information: Erni Friholt: 0304-512 15